

**İDDİANAMELERDE
15 TEMMUZ
DARBE GİRİŞİMİ VE FETÖ**

Cem Duran Uzun

Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nde lisans (1999), Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Hukuku Bölümü'nde Yüksek Lisans (2002) ve Doktora (2009) eğitimini tamamladı. 2007 yılında University of North Carolina at Charlotte'ta (UNCC) bir yıl süreyle misafir araştırmacı olarak çalıştı. 2001 yılında Çankaya Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nde araştırma görevlisi olarak çalışmaya başladı ve halen aynı üniversitede öğretim üyesi olarak Anayasa Hukuku, Siyasi Partiler Hukuku ve Anayasa Yargısı dersleri vermektedir.

Mert Hüseyin Akgün

Lisans eğitimini Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nde tamamlamıştır. Gazi Üniversitesi'nde Kamu Hukuku alanında yüksek lisansına devam etmektedir. SETA Hukuk ve İnsan Hakları Direktörlüğü'nde araştırma asistanı olarak görev yapmaktadır. Yargı reformu ve yeni anayasa çalışmaları araştırma alanları arasında yer almaktadır.

Hasan Yücel

Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nde lisans (2014) ve Belçika'da College of Europe'ta Avrupa Hukuku Yüksek Lisans (2015) eğitimini tamamladı. Hollanda'da Eski Yugoslavya için kurulan Uluslararası Ceza Mahkemesi'nde (ICTY) sekiz ay staj yaptı. 2016 yılında Çin'de Beijing Normal University'de (北师大) altı ay süreyle araştırmacı olarak çalıştı. Yine 2016 yılında, Universiteit van Amsterdam'da uluslararası hukuk alanında doktora programına başladı. Çalışma alanları uluslararası kamu hukuku, uluslararası ceza hukuku, çevre hukuku ve Avrupa Birliği hukukudur. İleri seviyede İngilizce ve Fransızca, temel seviyede Çince ve Flemence bilmektedir.

COPYRIGHT © 2017

Bu yayının tüm hakları SETA Siyaset, Ekonomi ve Toplum Araştırmaları Vakfı'na aittir. SETA'nın izni olmaksızın yayının tümünün veya bir kısmının elektronik veya mekanik (fotokopi, kayıt ve bilgi depolama, vd.) yollarla basımı, yayını, çoğaltılması veya dağıtımını yapılamaz. Kaynak göstermek suretiyle alıntı yapılabilir.

SETA Yayınları 87

I. Baskı: 2017

ISBN: 978-975-2459-19-9

Uygulama: Hasan Suat Olgun

Baskı: Turkuvaz Haberleşme ve Yayıncılık A.Ş., İstanbul

SETA | SİYASET, EKONOMİ VE TOPLUM ARAŞTIRMALARI VAKFI

Nenehatun Cd. No: 66 GOP Çankaya 06700 Ankara TÜRKİYE

Tel: +90 312 551 21 00 | Faks: +90 312 551 21 90

www.setav.org | info@setav.org | @setavakfi

SETA | İstanbul

Defterdar Mh. Savaklar Cd. Ayvansaray Kavşağı No: 41-43

Eyüp İstanbul TÜRKİYE

Tel: +90 212 395 11 00 | Faks: +90 212 395 11 11

SETA | Washington D.C.

1025 Connecticut Avenue, N.W., Suite 1106

Washington D.C., 20036 USA

Tel: 202-223-9885 | Faks: 202-223-6099

www.setadc.org | info@setadc.org | @setadc

SETA | Kahire

21 Fahmi Street Bab al Luq Abdeen Flat No: 19 Cairo EGYPT

Tel: 00202 279 56866 | 00202 279 56985 | @setakahire

İDDİANAMELERDE 15 TEMMUZ DARBE GİRİŞİMİ VE FETÖ

Cem Duran Uzun, Mert Hüseyin Akgün, Hasan Yücel

Katkıda Bulunan: Sümeyra Yıldız Yücel

SETA

SIYASET, EKONOMİ VE TOPLUM ARAŞTIRMALARI VAKFI
FOUNDATION FOR POLITICAL, ECONOMIC AND SOCIAL RESEARCH
مركز الدراسات السياسية والاقتصادية والاجتماعية

İÇİNDEKİLER

GİRİŞ | 7

FETULLAHCİ TERÖR ÖRGÜTÜ (FETÖ) VE PARALEL DEVLET YAPILANMASI (PDY) | 11

FETÖ'nün Kuruluşu ve Devlete Yerleşmesi | 12

“Terör Örgütü” Tartışması | 14

FETÖ'nün Örgütsel Yapısı | 16

Üst Düzey Yapılanma | 18

TSK'DA FETÖ YAPILANMASI | 25

1970'li Yıllardan 15 Temmuz'a FETÖ'nün TSK'daki Örgütlenmesi | 25

FETÖ'nün TSK Yapılanmasında Kullandığı Yöntemler | 30

DARBEYE HAZIRLIK FAALİYETLERİ | 35

FETÖ ile Mücadelenin Hızlanması ve Darbe Kararının Alınması | 35

Darbenin Planlama ve Hazırlık Süreci | 37

DARBE GİRİŞİMİ SIRASINDA YAŞANANLAR | 47

Darbe İhbarının Yapılması ve Girişimin Öne Alınması | 47

Darbe Girişiminin Başlaması ve İcrası | 49

Darbenin Bastırılması | 59

SONUÇ | 61

GİRİŞ

Siyasi erkin milli egemenliğe ve halk iradesine dayanması modern demokrasinin ön koşuludur. Diğer bir ifadeyle siyaset kurumunun yalnızca halka karşı sorumlu olması demokratik bir düzen için vazgeçilmezdir. Bu esaslar Anayasamızda da açıkça belirtilmiştir. Anayasanın başlangıç kısmında “Millet iradesinin mutlak üstünlüğü, egemenliğin kayıtsız şartsız Türk Milletine ait olduğu ve bunu millet adına kullanmaya yetkili kılınan hiçbir kişi ve kuruluşun, bu Anayasada gösterilen hürriyetçi demokrasi ve bunun icaplarıyla belirlenmiş hukuk düzeni dışına çıkmayacağı” açıklanmıştır. Anayasanın “Egemenlik” başlığını taşıyan 6. maddesinde ise “Türk Milleti, egemenliğini, Anayasanın koyduğu esaslara göre, yetkili organları eliyle kullanır. Egemenliğin kullanılması, hiçbir surette hiçbir kişiye, zümreye veya sınıfa bırakılamaz. Hiçbir kimse veya organ kaynağını Anayasadan almayan bir devlet yetkisi kullanamaz” hükmü yer almıştır.

Görüldüğü üzere Türkiye Cumhuriyeti Anayasası, halk iradesine dayanan organlar haricinde hukuk dışı hiçbir organın doğrudan ve dolaylı olarak egemenlik yetkisini kullanmasına izin vermemektedir. Buna rağmen yakın tarihimizde birçok darbe teşebbüsü yaşanmış ve meşru iktidarlar üzerinde bürokratik vesayet rejimleri kurulmuştur. Esasen kaynağını milli iradeden almayan ve gayri meşru olarak yönetme iddiasında bulunan tüm yapı ve örgütler bir tür vesayet odağı oluşturmaktadır. İşte Fetullahçı Terör Örgütü (FETÖ) de uzunca bir süre boyunca bu tür bir vesayet sistemi kurmak amacıyla hareket etmiş ancak başarılı olamayınca 15 Temmuz’da darbe girişiminde bulunmuştur.

FETÖ ve onun kurduğu paralel devlet yapılanması (PDY) ele alınmadan 15 Temmuz darbe girişimi ve arkasındaki gücün niteliği anlaşılabilir. FETÖ kendine özgü nitelikleri olan bir dini cemaat görünümünde ortaya çıkmış ancak sonrasında hem toplumsal alanda hem de devlet içerisinde din hizmetlerini aşan bir örgütlenmeye ve faaliyetlere girişmiştir. Onlarca yıl devlet yönetimindeki boşluklar ve yapısal sorunlardan yararlanarak kendine alan açmıştır. Bu süreç boyunca olağanüstü bir gizlilikle hareket ederek içinde bulunduğu dönemin gereklerini takip etmiş ve hem ulusal hem de uluslararası güç odaklarına uyum sağlayarak büyümesini sürdürmüştür. 2014 yılına kadar devlet içerisinde örgütlenmesini artıran FETÖ, bu tarih itibarıyla emniyet ve yargı başta olmak üzere tüm kritik devlet kurumlarında önemli bir hakimiyet sağlamıştır. Devlet içerisindeki bu kadrolar, mevcut yasal hiyerarşinin dışında örgüt içindeki “abilerinin” emirleri ile hareket etmekte, örgütün çıkarları ve talimatları doğrultusunda çalışmıştır.

17/25 Aralık darbe girişimleri ile hükümet ve Başbakan Erdoğan’ı hedef alması FETÖ’nün devlette gerilemesinin başlangıcı olmuştur. Bu tarihten itibaren FETÖ/PDY’ye karşı yürütülen mücadelenin hızı 1 Kasım 2015 seçimleri sonrasında artmıştır. Örgütün medya ve finans kaynaklarına önemli darbeler vurulmuş ve 2016 yılında devlet içerisindeki kritik kadroları temizlenmeye başlanmıştır. FETÖ’nün darbe kararı almasının ve bu yönde hazırlıklara başlamasının temel sebebi de devletin örgüte karşı yürüttüğü bu kararlı mücadelenin toplumsal destekle birlikte hızlanması olmuştur.

İddianamelere göre darbe hazırlıkları AK Parti’nin 1 Kasım 2015 seçimleri sonucunda güçlü bir Meclis çoğunluğu elde etmesi ve sonrasında FETÖ’ye karşı etkin bir mücadele yürütmesiyle başlamıştır. FETÖ’nün TSK’dan sorumlu sivil imamları ve onlara eşlik eden üst düzey subaylar aylarca toplantılar yapmış, yurt dışına -çoğunlukla ABD’ye- gidip gelmiş ve en sonunda Fetullah Gülen tarafından da onaylanan plan dahilinde darbe girişimini başlatmıştır. Darbe planı darbelerin gece 03.00’da başlayarak hızlı bir şekilde hem TSK’da hem de tüm yurttaki tam kontrolü ele geçirmelerini sağlayacak kapsamlı ve etkili bir plandı. FETÖ bu planda bütün kadrolarını kullanarak açık etmemiş, yapılanma içindeki bazı kadroları sonraki aşamalarda kullanmayı planlayarak gizlemiştir. Nitekim Hava Kuvvetleri ve Jandarma’daki etkinliğe karşılık, Kara Kuvvetlerindeki FETÖ yapılanmasının darbe sırasında çok sınırlı olarak devreye girdiği görülmüştür.

MİT’e gelen bir ihbar üzerine Genelkurmay ve MİT tarafından alınan tedbirler, FETÖcülerin darbenin başlangıç saatini öne çekmelerine sebep olmuştur. Darbe girişimi erkene alınmasına rağmen, FETÖcüler Genelkurmay Karargahı’nı ele

geçirmiş, TSK'nın neredeyse tüm komuta kademesini alıkoyup Akıncı'daki darbe üssüne götürmüştür. Cuntacılar darbe bildirisini TRT'de okutmuş, İstanbul ve Ankara başta olmak üzere birçok şehirde yoğun bir askeri hareketliliğe girişmiştir. Ancak devletin diğer kurumları yanında TSK içerisindeki direnişin etkisiyle Özel Kuvvetler gibi bazı birimlerde yönetimi ele geçirememiş ve siyasilere karşı yürütme faaliyetleri gerçekleştirememişlerdir.

Erkene alınan darbe girişimine karşı Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın yaptığı çağrı üzerine halkın direnişi, medyanın, siyasetin ve devletin diğer kurumlarının karşı koyması darbenin bastırılmasında önemli bir rol oynamıştır. FETÖ mensubu darbeciler özellikle Hava Kuvvetlerinde sahip oldukları kadroları ile TBMM'ye, halka ve polislere karşı kanlı saldırılar yapmışlardır. Ancak bu saldırılar direnişi kıramamış ve darbe girişimi 16 Temmuz sabahı tamamen püskürtülmüştür.

Dört bölümden oluşan bu raporda darbe girişimi öncesi ve sonrasıyla, FETÖ ve 15 Temmuz hakkında hazırlanan iddianameler üzerinden analiz edilecektir. FETÖ'nün kuruluşu, genel yapısı, devlet içerisindeki teşkilatlanması, özellikle TSK örgütlenmesi ve son dönemde örgütün devletten temizlenmesi yolunda atılan adımlar ele alınmadan 15 Temmuz darbe girişimi ve bu girişimin faili olan FETÖ'nün rolü tam olarak anlaşılamaz. Bu sebeple bu çalışmada FETÖ ve darbe iddianamelerine yansıdığı şekliyle FETÖ'nün paralel devlet yapılanması ve kritik kurumlardaki örgütlenmesi öncelikle ele alınacak sonrasında darbe kararının nasıl alındığı ve 15 Temmuz darbe girişiminin nasıl gerçekleştiği açıklanacaktır.

Genel olarak FETÖ/PDY hakkında ve özelde ise 15 Temmuz darbe girişimi ile ilgili çok sayıda makale ve kitap yazıldı. Ancak bu konuda yargının imkanları ve gücü sayesinde savcılıklar tarafından hazırlanan iddianameler birincil kaynaklar olarak kabul edilmelidir. Gazeteci ve araştırmacıların ulaşamayacağı birçok delil ve ifade savcılıklar tarafından iddianamelere aktarıldı ve dava süreçleri başlatıldı. Bu süreçte yargının tüm iş yüküne rağmen insanüstü bir çaba harcayarak soruşturma ve yargılamaları yürüttüğünü, bazı eksiklikler olsa da Türk yargısının genel standartlarının üzerine çıktığını ve iddianamelerin genel olarak darbe girişimini aydınlattığını söyleyebiliriz. Bu rapor doğrudan iddianamelerle ortaya çıkan bilgiler esas alınarak hazırlanmış, diğer kaynaklara ise sınırlı olarak başvurulmuştur.

Bu çalışmada üç temel iddianameden faydalanılmıştır. Bunlardan birincisi, Ankara Cumhuriyet Başsavcılığınca hazırlanan ve 15 Temmuz darbe girişiminden kısa bir süre önce Ankara Ağır Ceza Mahkemesine sunulan ve kamuoyunda FETÖ Çatı iddianamesi olarak anılan 6 Haziran 2016 tarihli ve E.2016/24769 sayılı iddianamedir. FETÖ Çatı iddianamesi örgütün tarihsel gelişimi, paralel

devlet yapılanması ve taşıdığı tehlikeleri analiz eden son derece kapsamlı ve iyi hazırlanmış bir iddianamedir. Bu sebeple Anayasa Mahkemesi ve HSK kararları başta olmak üzere sonradan hazırlanan birçok iddianameye ve mahkeme kararına kaynaklık etmiştir. İkincisi ise 15 Temmuz darbe girişimi sırasında Genelkurmay Karargahı'nda yaşanan olayları ele alan ve sözde Yurtta Sulh Konseyi üyelerini de konu edinen Ankara Cumhuriyet Başsavcılığının 3 Mart 2017 tarihli ve E.2017/7327 sayılı Darbe Çatı iddianamesidir. Darbe Çatı iddianamesi üzerine Ankara 17. Ağır Ceza Mahkemesinde açılan dava 22 Mayıs tarihinde başlamıştır ve halen sanıkların savunmalarıyla devam etmektedir. Üçüncüsü ise darbenin merkez üssü haline getirilen Akıncı Üssü'ndeki olayları ele alan ve Çatı iddianamesine göre çok daha kapsamlı ve ayrıntılı olan Ankara Cumhuriyet Başsavcılığının 31 Mart 2017 tarihli ve E.2017/10698 sayılı Akıncı iddianamesidir. Akıncı Üssü davasının duruşmaları ise 1 Ağustos tarihinde görülmeye başlanacaktır.

Bu noktada hemen belirtmek gerekir ki 15 Temmuz darbe girişimi ile ilgili hazırlanan iddianame ve açılan davalar bunlarla sınırlı değildir. Her bir olay için ayrı ayrı davalar açıldı ve açılmaya devam etmektedir. Öne çıkan soruşturmalardan biri Marmaris'te Cumhurbaşkanı Erdoğan'a suikast girişimi ile ilgili olarak Muğla'da açılan dava görülmektedir. İstanbul ve Ankara başta olmak üzere Malatya, Diyarbakır, Sakarya, Kars, Ardahan, Edirne, Kocaeli, Manisa, Isparta ve Şırnak gibi çok sayıda şehirde darbe girişimi sırasında gerçekleşen her bir olay için sayıları 200'e yaklaşan dava açılmıştır. Cumhurbaşkanlığı Genel Sekreteri Fahri Kasırga'nın alıkonulması ile ilgili dava sonuçlandı ve sanıkların büyük kısmına müebbet ve ağırlaştırılmış müebbet hapis cezaları verilmiştir. Buna karşılık Adıyaman İl Jandarma Asayiş Müdürü Yarbay Gurbet Keskin hakkında 27 Mayıs'ta verilen beraat kararı, 15 Temmuz darbe davalarının ilk beraat kararı olarak kayda geçmiştir. Ayrıca darbe davalarının yanında neredeyse her il ve ilçede görülen FETÖ/PDY davaları ayrı bir koldan yürütülmektedir. Yargı etkili ve hızlı bir şekilde 15 Temmuz darbe girişimine karşı mücadelesini devam ettirmektedir.

İddianameler esas alınarak hazırlanan rapor dört bölümden oluşmaktadır. Fetullahçı Terör Örgütü-Paralel Devlet Yapılanması başlığını taşıyan birinci bölümde örgütün kuruluşu, genel yapısı ve devlet içerisindeki örgütlenme modeli; ikinci bölümde TSK'da FETÖ örgütlenmesinin nasıl gerçekleştiği ve hangi boyutlara ulaştığı açıklanmaktadır. Üçüncü bölümde FETÖ tarafından darbe kararının alınması ve darbeye hazırlık süreci değerlendirilmektedir. Dördüncü ve son bölümde ise darbe girişimi sırasında yaşanan olaylar iddianameler üzerinden incelenmektedir.

FETULLAHÇI TERÖR ÖRGÜTÜ (FETÖ) VE PARALEL DEVLET YAPILANMASI (PDY)

FETÖ özellikle paralel devlet yapılanması yönüyle kendine özgü (*sui generis*) bir vesayet organizasyonu kurmuştur. Öyle ki bu yapı adliye, mülkiye, askeriye ve emniyet başta olmak üzere tüm devlet organlarında Cumhuriyet tarihinde eşi görülmemiş yaygınlık ve derinlikte kadrolaşmıştır. Örgüt ilk başta bu kadroları vasıtasıyla meşru iktidarlar üzerinde bürokratik bir vesayet kurmuş, 2013 yılı sonrasında ise farklı yöntemlerle darbe yapmaya teşebbüs ederek doğrudan iktidarı ele geçirmeye çalışmıştır.

FETÖ ismini kurucu lideri olan Fetullah Gülen'den almıştır. Örgüt kendisini kamuoyuna tanıtırken her zaman net tanımlamalardan kaçınmış, uzun yıllar boyunca “hizmet hareketi”, “cemaat” ve son dönemde “camia” gibi hukuken bir anlamı olmayan ifadeler kullanmıştır. Hatta toplum tarafından sıklıkla kullanılan “cemaat” sözcüğünü kullanmayı dahi çok tercih etmemiştir. Başka bir deyişle örgüt dernek, vakıf ve siyasi parti gibi hukuken çerçevesi çizilmiş statülere girmeyerek ve kendisini açık bir şekilde tanımlamayı ete kemiğe bürünmekten kaçınmıştır.

Fetullah Gülen örgüt içerisinde sorgusuz itaat edilen bir lider konumundadır. FETÖ Gülen'in liderliğinde kurulmuş ve bugüne kadar da her yönüyle bizzat Gülen'in yönetimi altında bulundurulmuştur. FETÖ lideri örgütün mensuplarına mesiyani bir din öğretisi içinde anlatılmaktadır. Örgütün mensuplarını çocuk yaşlarda devşirdiği düşünülürse bu tarz bir anlatımın genç zihinlerde derin etkiler bırakması kaçınılmazdır. Gülen örgüt içinde “kainat imamı”, “mehdi”, “mesih”,

“muhterem” ve “hoca efendi” gibi sıfatlarla nitelendirilmektedir. Gülen’in söylemleri ve örgüt üyelerinin aktardıkları ele alındığında FETÖ liderinin Peygamberle görüştüğünü iddia edebilecek kadar çarpık bir din anlayışı içinde olduğu görülecektir. İddianamelere yansıyan şüpheli ve tanık beyanları örgüt üyelerinin Gülen’i insanüstü bir varlık olarak gördüğünü ortaya koymaktadır.

Gülen ve çevresindekiler örgütün kuruluş yıllarından itibaren hiçbir siyasi angajmana girmemiş, her dönemin siyasi veya ekonomik güçleriyle konjonktürel yakınlık kurmuştur. FETÖ faaliyetlerini sürdürürken hem devleti yöneten kadrolarla ilişki içine girmiş hem de bu ilişkinin kendisini ele verecek yakınlıkta olmasını istememiştir. Bu çalışmada 15 Temmuz darbe girişiminin daha iyi anlaşılabilmesi için FETÖ, öncelikle adli ve kriminal boyutu ile ele alınacak, sosyolojik ve teolojik açıklamalara zorunlu olduğu ölçüde başvurulacaktır.

FETÖ’NÜN KURULUŞU VE DEVLETE YERLEŞMESİ

FETÖ’nün temelleri Gülen tarafından Türkiye’de çok partili siyasi hayata geçiş ve kırsal kesimden kentlere hızlı bir göçün yaşandığı ve Soğuk Savaş koşullarının hakim olduğu 1950-1960’lı yıllarda atılmıştır. Ankara Cumhuriyet Başsavcılığı’nın FETÖ’yü bir bütün halinde ele alarak örgüt hiyerarşisi ve işleyişi hakkında önemli tespitlerde bulunduğu FETÖ Çatı iddianamesinde değindiği üzere devletin 1950-1960’lı yıllarda kentlere göç edip şehirlerin banliyölerine yerleşen insanların ve taşradan okumak için gelen öğrencilerin ihtiyaçlarını karşılayamaması FETÖ gibi oluşumlar için ciddi bir istismar zemini oluşturmuştur.

FETÖ 1970’li yıllardan itibaren (“ışık evleri” adını verdikleri hücre evlerini de kullanarak) toplumsal tabanını oluşturmaya odaklanmış, ayrıca nispeten küçük çapta olsa da kamu kurumlarında kadrolaşmaya başlamıştır. Nitekim Fetullah Gülen 1978 yılında yaptığı bir konuşmasında şu ifadeleri kullanmıştır:

Bugüne kadar Müslümanlar, Osmanlı kafası ile hareket ederek çoğunluğun verdiği rahatlıkla davranarak adliye, millî eğitim ve ordu müesseselerini azınlık durumunda olan ve bu psikoloji içinde hareket eden Alevilere kaptırdılar. Türkiye’nin içinde bulunduğu kargaşalık ve bunalımın asıl kaynağı da bundan doğmuştur. Müslümanların anılan üç kurumu ele geçirmesi için mücadele etmesi gerekir.

Bu cümlelerden de anlaşılacağı üzere FETÖ, bir yandan toplumun çeşitli kesimlerini hasım olarak görmüş diğer yandan da devlet kurumlarını ele geçirilmesini gereken yerler olarak belirlemiştir. Örgüt hem toplumsal barış hem de anayasal düzene karşı ciddi bir tehdit oluşturduğunun işaretlerini yaklaşık 40 yıl öncesinden vermeye başlamıştır.

Örgüt esas gayesi olan anayasal düzeni yıkararak kendi egemenliğinde bir devlet idaresi kurma hedefi doğrultusunda planlı bir “harekat” yürütmüştür. Fetullah Gülen 17 Aralık ve 15 Temmuz darbe teşebbüslerindeki amacını ve o güne kadar nasıl gizlenmeleri gerektiğini Çatı iddianamesine de yansıyan (1980 ve 1984 yılındaki) iki konuşmasında şöyle aktarmıştı:

Huruç¹ harekatı başlatıldı, ancak bu hareket 35-40 sene sonra uygulamaya konulabilecektir, bugünkü ortamda bu mümkün değildir. Huruç hareketinin başarılı olabilmesi için bütün ülkede, kendi binalarımızda ve kiralanacak yerlerde orta ve yükseköğrenim gören öğrenciler için yurt binalarının açılması, yurtlarda eğitilen öğrencilerin meyvelerini vermesi, kendi fikirlerimiz doğrultusunda çeşitli kitap ve dergilerin basımının gerçekleştirilmesi, özellikle Türkiye’deki öğretmenlerin büyük bir bölümünün kendi yönümüzde faaliyet göstermesi gerekmektedir. Öğrencilere en başta ilkökul öğretmenliği, orta ve lise öğretmenliği, ikinci planda subaylık, polislik ve hukukçu olmayı tavsiye ediyorum.

Görüldüğü gibi FETÖ lideri Gülen için anayasal düzeni ortadan kaldırma düşüncesi 17-25 Aralık veyahut 15 Temmuz’da ortaya çıkmış bir fikir olmayıp 40 yılı aşkın bir süredir kendisini adanmış olduğu bir idealidir. Bu bağlamda örgüt mensuplarına yaptığı konuşmalarda sivil toplum ve devlet kurumlarında nasıl yapılanacaklarını, hangi meslekler ya da kurumların önemsenmesi gerektiğini sıklıkla vurgulamıştır.

Uzun yıllar boyunca askeri vesayet karşıtı olduğunu iddia eden Gülen, 12 Eylül askeri darbesi sonrasında *Sızıntı* dergisinin Ekim 1980 tarihli sayısında kaleme aldığı “Son Karakol” başlıklı yazısında; “Ümidimizin tükendiği yerde Hızır gibi imdadımıza yetişen Mehmetçiğe bir kere daha selam duruyoruz” ifadelerini kullanmıştır. 12 Eylül sonrası FETÖ için yeni bir dönem olmuş örgüt “okullaşma” ve kamu kurumlarındaki “kadrolaşma” hareketinde ciddi mesafe kat etmiştir.

80’li yılların ikinci yarısına kadar daha çok dini cemaat görünümünde olan ve yayıncılık, okul, yurt ve din eğitimi gibi alanlarda faaliyet yürüten FETÖ, bu dönemde hem eğitim faaliyetlerini katlayarak artırmış hem de küçük ölçekte gerçekleşen kamuya yerleşme faaliyetlerini daha önce kamuya yerleştirdikleri üyelerinin de yardımıyla kitlesel boyutlara ulaştırmıştır. FETÖ’nün polis teşkilatındaki gücü daha o dönemde fark edilmiş ve çeşitli tartışmalara sebep olmuştur. Ancak TSK’daki yapılanması her zaman gizli kalmıştır. Aynı dönemde şirketler, finans kurumları ve iş adamları dernekleri gibi yapılar eliyle büyük bir ekonomik güce de erişmiştir.

Örgüt 1980’li yıllarda kazandığı ivmeyi 1990’lı yıllarda da sürdürmüştür. Özellikle paralel devlet yapılanması yönüyle 1980-2014 yılları arasında adeta bir

1. Huruç kelimesi var olan egemen güce karşı bir başkaldırı, atılım anlamına gelmektedir.

kartopu gibi büyüyerek bugünlere ulaşmıştır. FETÖ bir istihbarat teşkilatı gibi hareket etmiş, her yeni adımında önceki kadrolarından etkin bir şekilde faydalanmıştır. Yaşadığı olaylar karşısında attığı adımlarla, öğrenebilen ve kendisini dönüştürebilen dinamik bir örgüt olduğunu göstermiştir. Örgütün dini bir söyleme sahip olmasına rağmen 28 Şubat sürecinden güçlenerek çıkabilmesi bu özelliklerinin bir sonucudur.

28 Şubat 1997 tarihinden sonra da gelişmesini sürdüren örgüt yurt dışı faaliyetlerine ağırlık vermiştir. Ankara Devlet Güvenlik Mahkemesi Başsavcılığınca hakkında soruşturma başlatıldığı 1999 yılında Amerika Birleşik Devletleri'ne (ABD) yerleşen Fetullah Gülen, bu tarihten itibaren terör örgütünün faaliyetlerini buradan yönetmektedir. Doksanlı yılların sonu FETÖ için yeni bir dönemin başlangıcını ifade etmektedir. Örgüt lideri Gülen'in ABD'ye gittiği 1999 yılından sonra FETÖ'nün söylemi de değişmiş, Türkiye'de kullandığı milliyetçi-devletçi ifadeler yerini liberal ve demokratik söylemlere bırakmıştır. Görüldüğü üzere bir cemaat ya da tarikatın çok ötesine geçerek fırsatçı bir şekilde hareket eden FETÖ 11 Eylül sonrasının ruhuna uygun olarak ılımlı İslam imajı oluşturmaya gayret etmiştir.

Örgüt 2000'li yıllarda Türkiye ve dünya çapında yapılanmasını geliştirmeye devam etmiş, siyasi ve ekonomik gücü itibarıyla muazzam boyutlara erişmiştir. AK Parti iktidarı döneminde gerçekleşen demokratikleşme reformlarından faydalanan FETÖ, devlet kadrolarında daha fazla yer edinmeye başlamış ve AK Parti'nin bürokratik vesayete karşı yürüttüğü mücadele sırasında kendisine daha geniş bir alan bulmuştur. Bu dönemde demokrasi ve halk iradesinin yanında duruyor görünerek kendi ajandasını uygulamaya devam etmiş ve önemli devlet kurumlarında kilit kadroları ele geçirmiştir. Hiçbir zaman büyük bir toplumsal desteğe sahip olmasa da geniş bir bürokratik ve ekonomik gücü yönetmeyi başarmıştır. Bu gücünü onlarca dernek ve vakıftan oluşan sivil toplum yapılanması ve televizyon kanalları, gazete ve dergiler ile desteklemiştir. FETÖ Çatı iddianamesi ve Devlet Denetleme Kurulu raporunun² birbirini destekleyen verilerine göre 2016 itibarıyla yaklaşık 150 milyar dolarlık bir mali büyüklüğe ulaşmıştır.

“TERÖR ÖRGÜTÜ” TARTIŞMASI

Darbe ana davası ve savcılıklar tarafından hazırlanan iddianameler göstermektedir ki FETÖ kendine özgü yapısı olan bir terör örgütüdür. FETÖ üyelerinin kendilerini bir sivil toplum kuruluşu gibi tanımlamalarına hukuken itibar etmek mümkün

2. “FETÖ'nün mali gücü 150 milyar dolar”, *Star*, 17 Mayıs 2016.

değildir. Savcılık FETÖ Çatı iddianamesinde örgütün kendisini bir sivil toplum kuruluşu gibi sunmasına rağmen açık ve şeffaf bir yapı olmadığını ve bir istihbarat teşkilatı gibi özel haberleşme kanalları kullandığını, yönetim kadrosunun faaliyetlerini yurt dışından idare ettiğini, rakiplerine karşı baskı ve şantaj gibi her türlü yasa dışı faaliyete başvurduğunu, çeşitli yabancı misyon temsilcileriyle mahiyeti bilinmeyen görüşmelerde bulunduğunu,³ diğer terör örgütleriyle ilişki içinde olduğunu⁴ ve onlara destek sağladığını belirtmiştir. Bu hususlar FETÖ'nün oldukça girift ve yeni nesil bir terör örgütü olduğunu ortaya koyan unsurlardır.

Darbe Çatı iddianamesi FETÖ'nün bir terör örgütü olduğunu gösteren özelliklerini şu şekilde sıralamıştır:

- Örgüte has bir ideolojinin (Fetullahçılık) mevcut olması ve buna bağlı bir sempatican kitlenin varlığı
- Örgütlü bağlılık, üyeler arasında görev bölüşümü ve sert hiyerarşik bir yapının bulunması
- Gizliliğe aşırı hassasiyet gösterilmesi ve hücrenel yapılanmaya (ışık evleri) gidilmesi ve üyelerinin kod isimler kullanması
- Sempatican yetiştirmeye önem verilmesi, çocuk ve gençlerin sıkı bir doktrinasyona tabi tutulması
- TSK, Emniyet ve MİT gibi silahlı devlet kurumlarında mahrem hizmetler denilen oldukça gizli ve özel bir yapılanmaya gitmesi

Çatı iddianamesine göre örgüt halkın egemenliği yerine başında Fetullah Gülen'in olduğu ve oligarşik özellikler taşıyan bir zümre (FETÖ'nün "istişare heyeti" adlı üst düzey organı) eliyle egemenlik hakkının kullanıldığı bir devlet kurmak amacıyla anayasal düzeni kökten değiştirmek istemiştir. Terörle Mücadele Kanununa göre bir suç örgütü Anayasada belirtilen cumhuriyetin niteliklerini, siyasi, hukuki, sosyal, laik, ekonomik düzeni değiştirmek, devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğünü bozmak, Türk devletinin ve cumhuriyetin varlığını tehlikeye düşürmek, devlet otoritesini zaafa uğratmak veya yıkmak veya ele geçirmek, temel hak ve hürriyetleri yok etmek, devletin iç ve dış güvenliğini, kamu düzenini

3. FETÖ Çatı iddianamesine göre örgütün sözcüsü konumundaki Gazeteciler ve Yazarlar Vakfı Başkan Yardımcısı Cemal Uşak, Almanya'nın İstanbul Başkonsolosluğu'nda görevli BND (Alman İstihbarat Servisi) Temsilcisi Edward Ehrenheim ve yardımcısı Jörg Birkenbeul ile 15 Ocak 2014 tarihinde İstanbul'daki bir restoranda görüşme yapmıştır.

4. PKK terör örgütü elebaşlarından Cemil Bayık, Cumhuriyet gazetesine verdiği röportajda FETÖ'nün kendileriyle temas halinde olduğunu söylemiştir. "Cemil Bayık'tan 5 isme 5 yorum... Cemaat temas kurmak istedi", *Cumhuriyet*, 15 Mart 2015; FETÖ Çatı iddianamesinde FETÖ-PKK ilişkisine dair çarpıcı bir bilgi bulunmaktadır. Örgüt içinde üst düzey görevi olduğu belirtilen bir gizli tanık, savcılığa verdiği ifadede FETÖ'nün önde gelen yöneticilerinden Mustafa Özcan ve Şerif Ali Tekalan'ın PKK'lı yöneticilerle yurtdışında görüşüğünü belirtmiştir.

veya genel sağlığı bozmak amacıyla kurulmuş ve bu amaçlarla cebir ve şiddet kullanılarak suç işlemekteyse terör örgütü olarak nitelendirilir.⁵ Bu terör örgütüne mensup olanlar da terör örgütü üyesi olarak kabul edilir. Görüldüğü gibi bu esasları kendisine amaç edinmiş olan FETÖ'yü terör örgütü olarak kabul etmek hukuken bir zorunluluktur.

FETÖ, Çatı iddianamesinde “anayasal düzeni yıkararak yerine totaliter bir cemaat oligarşisi-zümre hakimiyetine dayanan devlet düzeni kurmayı amaçlayan” bir terör örgütü olarak tanımlanmaktadır. Örgüt esas gayesi olan eski Doğu bloku ülkelerinde olduğu gibi ideolojik ve tekçi bir devlet düzeni hedefini gizleyerek uzunca bir süre demokrasi, hukuk devleti ve çoğulculuk gibi kavramları istismar etmiştir. FETÖ'nün kendisine benzemeyen yapıları ortadan kaldırdığı eylemleri ve nihai amaçları göz önüne alındığında bilakis bu değerlerin düşmanı olduğu açıktır. Aslında bu çelişki de FETÖ'nün diğer terör örgütleriyle ortak noktasını oluşturmaktadır. Terör örgütleri ideolojileri ya da kullandıkları yöntemler değişse de toplumun değerlerine hizmet ettiğini savunan ancak yine o üstün değerlere en çok zarar veren yapılardır.⁶

FETÖ'NÜN ÖRGÜTSEL YAPISI

FETÖ'nün örgütsel yapısı ve TSK yapılanması örgüt içinde yer alan birçok kişi tarafından dahi tam anlamıyla bilinmeyen konulardır. Aşağıda inceleyeceğimiz bu iki başlık Ankara Cumhuriyet Başsavcılığının 2016 ve 2017 yıllarında tamamladığı FETÖ Çatı iddianamesi ve Darbe Çatı iddianamesi esas alınarak anlatılacaktır. FETÖ oldukça karmaşık bir teşkilatlanmaya sahiptir. Yüksek bir gizlilikle hareket eden FETÖ'nün örgütlenmesi hususunda 2014 yılından bu yana yürütülen soruşturmalar sayesinde önemli veriler ortaya çıkmıştır. Ancak soruşturma sürecinde deşifre edildiğini fark eden FETÖ, örgüt içi organlarda yapısal olarak ve kişi bazında değişiklikler yapmıştır. FETÖ Çatı iddianamesinde FETÖ “demokratik hukuk devletinin özelliklerini ortadan kaldırmak amacıyla kurulmuş en geniş ve en büyük katılımlı silahlı terör örgütlenmesi” olarak nitelendirilmiştir. Savcılık örgüt için şu ifadeleri kullanmıştır:

Amaçlarını gerçekleştirmek için silahlı terör örgütlerini kullanabilen-kiralayan, devletin silahlı unsurlarını emelleri için kullanabilen, devlet kademelerindeki silahlı güçleri aracılığı ile operasyonel sonuçlar elde edebilen bir örgütlenmedir.

5. 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu m.1 ve 7.

6. Zeki Hafızoğulları, “Terör ve Hukuk”, *Türkiye’de Terörizm: Dünü Bugünü Gelişimi ve Alınması Gereken Tedbirler*, (Türk Tarih Kurumu, Ankara: 2000), s. 41.

FETÖ katı bir iç disipline sahiptir. Örgüte üye olmak için Gülen'e kesin şekilde itaat ve sadakat esastır. Fetullah Gülen hiyerarşik olarak "kainat imamı" konumdadır ve örgütün tüm birimleri Gülen'in altında toplanmıştır. Örgüt adına nihai ve asli olarak karar alma yetkisi Gülen'dedir. Gülen örgütle ilgili hemen her konuya –bazen en ince ayrıntılarına kadar- hakimdir ve her zaman son sözü söyler. Örneğin *Zaman* gazetesinin baskıya gitmeden önce mutlaka Gülen tarafından kontrol edildiğini ve onun onayından sonra yayınlandığını gazetenin genel yayın yönetmeni Ekrem Dumanlı ifade etmektedir.

FETÖ deşifre olmamak ve örgüt yapısının devlet tarafından çözülememesi için yatay olarak hücre tipinde örgütlenmiştir. Örgüt hücre evlerini ışık evler olarak tanımlar ve FETÖ Çatı iddianamesine göre ilk hücre evi İzmir Tepecik'te 1966 yılında Nur Evleri adıyla açılmıştır. O tarihten itibaren sayıları artan evler, 1986 yılından sonra Türkiye geneline yayılmıştır. Hücreler genellikle en fazla beş kişiden oluşmakta ve bir abla/abiye bağlı olarak faaliyet göstermektedir.⁷ FETÖ'nün hücre tipi yapılanması Hizbullah terör örgütünün yapılanması ile benzerlik göstermektedir.

Örgüt yukarıdan aşağıya kainat imamı, kıta (coğrafi bölge) imamları,⁸ ülke imamları, eyalet (bölge) gizli/yasa, il imamları, küçük il bölge imamları, ilçe imamları, semt imamları, mahalle imamları ve ev imamları olmak üzere hiyerarşik bir şekilde sıralanmaktadır. Coğrafi açıdan ise Türkiye ve yurt dışı yapılanması olarak iki ayrı örgütlenmesi bulunmaktadır. FETÖ'nün yurt içi yapılanması da yine hiyerarşik olarak Türkiye sorumlusu, bölge (eyalet) sorumlusu, il sorumlusu, ilçe sorumlusu, mahalle sorumlusu ve ışık evleri sorumlusu olarak sıralanmaktadır.

FETÖ'nün Türkiye yapılanması legal görünümlü kuruluşlar (holdingler, medya kuruluşları, sağlık kuruluşları, STK'lar vs.)⁹ ve yasal denetimler dışındaki yapılar (paralel devlet yapılanması ve FETÖ'nün ülke genelindeki hücre örgütlenmesi) olarak ikiye ayrılabilir.

FETÖ'nün legal görünümlü yapılanması ile ülke genelindeki gizli/yasa dışı yapılanması arasında sıkı bir ilişki vardır. FETÖ Çatı iddianamesinde örgütün legal ve illegal yapılanması arasındaki irtibat ortaya konulmuştur. FETÖ'nün kamuoyuna açık legal sözcüsü durumunda olan Gazeteciler ve Yazarlar Vakfı Başkanı Mustafa Yeşil bu göreve atanmadan önce 1996 yılında Antalya il imamı olarak

7. FETÖ, TSK'daki yapılanmasının çözülmesini zorlaştırmak için her hücrede bir kişi ve ondan sorumlu bir sivil yönetici (abi) bulundurmıştır.

8. "İmam" tabiri örgüt terminolojisinde sorumlu erkek yöneticiyi ifade eder.

9. FETÖ Çatı iddianamesine göre Kaynak, Koza-İpek, Naksan, Akfa ve Boydak Holding örgüte ait ya da ona hizmet eden kuruluşlar arasında sayılmıştır. Bu holdinglere 15 Temmuz sonrasında kayyum atanmış ve yönetimleri TMSF'ye geçmiştir. Ayrıca 15 Temmuz öncesi faaliyet gösteren 9.106 şirketin de FETÖ ile irtibatlı olduğu vurgulanmıştır.

vazife yürütürken İzmir il imamı olarak atanmıştır. 1997 yılı itibarıyla *Zaman* gazetesi İzmir bölge koordinatörlüğü görevine getirilmiştir. 2001 yılı itibarıyla FETÖ Ege bölgesi koordinatörü olmuştur. 2004 yılında *Zaman* gazetesi İngiltere temsilciliği görevine atanmıştır. FETÖ'nün bir dönem TSK sorumlusu olan Hamdullah Öztürk, *Zaman* gazetesi yazarıdır ve bunun yanında örgütün Brezilya sorumlusu olarak görev yapmıştır.

Bu bilgiler FETÖ'nün yasal görünümlü kuruluşları ile yer altı hücre yapılanmalarının aslında tek bir örgütsel hiyerarşi altında hareket ettiğini, böyle bir ayrımın örgütün kamuoyuna kendisini daha rahat ifade edebilmesi ve resmi işlerini yürütebilmesi için yapıldığını göstermektedir. Zira örgütün TSK'daki mahrem yapılanmasından sorumlu olan birinin daha sonra FETÖ'nün yayın organında çalışması, örgütün legal ve illegal yapıları arasındaki bağlantının ne kadar güçlü olduğunun çarpıcı bir örneğidir. Bu sebeple FETÖ'nün legal ve illegal unsurlarının tümüyle mücadele etme zorunluluğu doğmuştur.

ÜST DÜZEY YAPILANMA

İstişare heyeti

FETÖ tekçi bir yapıya sahiptir ve kararlar nihai olarak Gülen tarafından alınır. Örgütün en üst düzey yönetim organı ise istişare heyetidir. İstişare heyeti Gülen'in kararlarını alırken danıştığı ve örgüt adına yapılacakların şekillendirildiği üst düzey bir organdır.

FETÖ Çatı ve Darbe Çatı iddianamesinden elde edilen verilere göre istişare heyeti;

- Toplam 16 kişiden oluşur ve hem danışman hem de örgüt birimlerinin lider yöneticisidirler. Kurulda yer alacak kişiler doğrudan Gülen tarafından atanır.
- Bu heyet Fetullah Gülen ile birlikte örgütün kuruluşunda bizzat yer alanlar, daha sonradan güvenini kazananlar ve kendi akrabalarından oluşmaktadır.
- Talimatlara uyulup uyulmadığını kontrol ederler, bilgi toplarlar, rehberlik yaparlar, kontrol ve teftiş işlerini yürütürler. Topladıkları bilgileri Gülen'e rapor olarak verirler.
- Bu heyet üyelerinin önemli bir kısmı Gülen'in yanındadır. Bazıları ise örgütün yapacağı işler için irtibat kurmak, siyasilere görüşmek, bürokratlar ile yapılacak görüşmeleri sağlamak, örgüt mensuplarının karşılaştıkları problemleri çözmeye çalışmak üzere görevlendirilmiştir.

FETÖ Çatı iddianamesindeki tanık ifadeleri, açık kaynak bilgileri, cep telefonu kayıt analizleri, raporlar ve resmi kurum bilgi ve belgelerine göre istişare heyetinde 2014 yılı başı itibarıyla yer alan sanıklar şunlardır:

ŞEKİL 1. FETÖ İSTİŞARE HEYETİ

Fetullah
Gülen

- **Mustafa Özcan:** Resmi kayıtlara göre emekli vaiz olan Özcan, uzun süre FETÖ'nün Türkiye sorumlusu olarak görev yapmıştır. Ayrıca FETÖ'nün örgütsel arşivini yönettiği ve mali yapısından da sorumlu olduğu belirtilmektedir.
- **Şerif Ali Tekalan:** FETÖ'ye ait Fatih Üniversitesi'nin rektörlüğünü yapmıştır. Türkiye genelindeki bütün akademik faaliyetleri örgüt adına organize eden kişi olduğu ifade edilmiştir.
- **Mehmet Ali Şengül:** 2014 ve 2015 yıllarında örgütün Türkiye'deki stratejisinin belirendiği bazı toplantılara başkanlık yapmıştır.
- **İlhan İşbilen:** Örgütün farklı kademelerinde görev yapmıştır. 2011 seçimlerinde Burdur milletvekili olarak seçilmiş FETÖ'nün başarısız olan 17-25 Aralık darbe girişiminin ardından örgüt talimatı ile AK Parti'den istifa etmiştir. Halihazırda tutuklu olarak cezaevinde bulunmaktadır.
- **Alaeddin Kaya:** İşadamı olarak medya sektöründe faaliyet gösteren Kaya hakkında düzenlenen iddianamelerde gazeteleri FETÖ adına yönettiği savunulmuştur.
- **Abdullah Aymaz:** Örgüte ait gazetelerde uzun yıllar yazarlık yapmıştır. Gülen'in yetiştirdiği ilk öğrenciler arasında yer aldığı, FETÖ'nün kuruluş yıllarından itibaren örgütte üst düzey görevler üstlendiği belirtilmiştir.
- **Harun Tokak:** 1994 yılında FETÖ'nün Ankara il yöneticisi olmuştur. Sonraki yıllarda örgütün üst kademelerinde görev almaya devam etmiştir.
- **Suat Yıldırım:** Doğrudan Gülen'e bağlı olarak çalıştığı ve ayrıca örgütün tayin heyetinde de görev yaptığı belirtilmiştir.
- **İsmet Aksoy:** Çatı iddianamesinde Mustafa Özcan ile birlikte FETÖ'nün mali yapısının tepesinde yer aldığı belirtilmiştir.
- **Bahattin Karataş:** FETÖ'nün Türkiye içi bölge sorumlusu olarak görev yaptığı belirtilen Karataş örgütün üst düzey yöneticilerinden biri olarak gösterilmektedir.
- **Mehmet Erdoğan Tüzün:** FETÖ'de üst düzey görev yaptığı belirtilen Tüzün'ün ayrıca örgütün tayin heyetinde de görev aldığı ifade edilmiştir.
- **Ali Bayram:** FETÖ Çatı iddianamesinde örgütün bilinen son TSK imamı olduğu ifade edilmiştir.
- **Ali Ursavaş:** FETÖ'nün üst düzey yöneticilerinden olduğu ve örgütün gelecek planlamalarının yapıldığı toplantılara katıldığı ifade edilmiştir.
- **İsmail Büyükçelebi:** Gülen'in yetiştirdiği ilk örgüt üyelerinden olduğu ve bir dönem örgütün Ankara sorumlusu olarak görev yaptığı ifade edilmiştir.
- **Halit Esendir**
- **Hüseyin Kara**

Mollalar

Molla adı verilen FETÖ'nün üst düzey yöneticileri Gülen'in örgüt içindeki özel temsilcisi ya da müfettişi gibi görev yapmaktadır. Doğrudan Gülen'e bağlıdırlar. FETÖ Çatı iddianamesine göre Gülen, herhangi bir bölge veya ilde ortaya çıkan

bir problemde molla heyetindeki kişileri görevlendirmekte, bu kişiler de örgütsel işleyişi aksatan sorunları çözmek için Gülen adına her türlü tedbiri alabilmektedir. FETÖ Çatı iddianamesine göre örgütün molla heyetinde yer alan sanıklar şunlardır: Naci Tosun, Ahmet Kurucan, Cemal Türk, Mustafa Yeşil, Hamdullah Bayram Öztürk, Necdet İçel, İbrahim Kocabıyık, Reşit Haylamaz ve Selman Kuzu.

Tayin heyeti

Tayin heyeti FETÖ'nün yurt içi ve yurt dışında görev yapacak yöneticilerinin atama işlemlerini yapar. Tayin heyeti gibi bir mekanizmanın oluşturulması örgütün paralel devlet yapılanmasında ulaştığı seviyeyi de gözler önüne sermektedir. Tayin heyeti adı verilen oluşum adeta bir devlet kurumu gibi hareket ederek 2-3 yılda bir örgüt içi atamaları yapmaktadır.

Türkiye sorumlusu

FETÖ'nün Türkiye içerisindeki tüm faaliyetleri Türkiye sorumlusuna/imamına bağlı olarak yerine getirilir. Türkiye imamı doğrudan Gülen'e karşı sorumludur. Özel hizmet birimlerinin yanında örgüt adına görev yapan diğer tüm kişiler de Türkiye imamına, o da doğrudan Gülen'e bağlıdır. FETÖ Çatı iddianamesine göre örgütün Türkiye imamlığı görevini uzun yıllar istişare heyeti üyesi de olan Mustafa Özcan yürütmüştür.

Paralel devlet yapılanması (PDY)

FETÖ'nün Türkiye örgütlenmesinin en önemli ayağını paralel devlet yapılanması (PDY) oluşturmaktadır. FETÖ neredeyse yarım asra yaklaşan bir süreçte ayırım gözetmeksizin bütün kamu kuruluşlarında örgütlenmiştir. FETÖ paralel devlet yapılanmasında devletin silahlı güçleri ve yargı kurumlarını ayrı ve özel bir örgütlenme birimine dahil etmiştir. Mahrem hizmetler birimi denilen bu özel yapıya emniyet teşkilatı, silahlı kuvvetler, yargı kurumları ve Milli İstihbarat Teşkilatı (MİT) dahil edilmiştir.

Mahrem hizmetler birimi genel olarak bir sonraki başlıkta ele alınmış, TSK yapılanması ise ikinci bölümde daha kapsamlı bir şekilde incelenmiştir. Bu başlıkta genel olarak devletteki örgütlenmesi özetlenecektir.

FETÖ örgütlendiği devlet kurumlarında mevcut yasal hiyerarşi dışında kendine özgü gizli bir hiyerarşi oluşturmuştur. Örgütlendiği kurumu bu hiyerarşi üzerinden yönetmeye veya yönlendirmeye çalışmıştır. Kamu kurumlarına yerleşen FETÖ mensupları Anayasal ve yasal amirlerinin dışında örgüt hiyerarşisinde-

ki “abi”lerine tabi olarak çalışmışlar ve onların emirlerini adeta dini bir yükümlülük addederek sorgulamaksızın yerine getirmişlerdir.

Gerek TSK ve emniyet gibi silahlı kuvvetlerdeki gerekse sivil kuruluşlardaki yapılanması incelendiğinde FETÖ’nün ilk olarak kurumların istihbarat, bilişim, özel kalem ve personel başkanlıkları gibi birimleri ele geçirdiği, bu organlara sahip olmanın verdiği avantajla da bir süre sonra yönetim mekanizmalarını kontrol ettiği görülmektedir.

FETÖ eğitim kurumlarındaki örgütlenmesine tarihsel olarak daha önce başlamış ve buradaki yapılanmasını diğer kurumlara kıyasen daha erken tamamlamıştır. Örgüt eğitim yapılanmasını diğer kurumlardaki yapılanması için bir araç olarak görmüştür. Bir başka deyişle önce öğretmen yetiştirmiş, dersane, okul ve yurtlar açmış, ardından örgüt üyesi öğretmen ve kurumları vasıtasıyla asker, polis, hakim ve savcı olacak gençleri hazırlamıştır. Gülen’in 1984 yılında öğrencilere yaptığı bir konuşmada geçen “*Öğrencilere en başta ilkokul öğretmenliği, orta ve lise öğretmenliği, ikinci planda subaylık, polislik ve hukukçu olmayı tavsiye ediyorum.*” ifadeleri bunu doğrular niteliktedir.

İçişleri Bakanlığı (mülkiye yapılanması içinde), Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Merkezi (ÖSYM), TÜBİTAK ve Telekomünikasyon İletişim Başkanlığı (TİB)¹⁰ FETÖ’nün paralel devlet yapılanması içerisinde önem verdiği diğer kurumlar olmuştur. FETÖ uzun yıllar İçişleri Bakanlığı teşkilatlarında örgütlenmiş ve bakanlık bünyesinde ciddi bir nüfuz edinmiştir. Nitekim 15 Temmuz sonrası yapılan operasyonlar sonucunda toplam 212 mülki idare amiri (vali, vali yardımcısı, kaymakam) FETÖ üyesi oldukları iddiasıyla tutuklanmıştır.¹¹

ÖSYM Türkiye’de kamu kurumları için yapılan sınavları düzenleyen bir kurum olması yönüyle FETÖ’nün ilgisini çekmiştir. Örgüt devlet kurumlarında kitlesel kadrolaşma için sınav sorularını ele geçirmek istemiş bu amaçla ÖSYM’de örgütlenmiştir. FETÖ Çatı iddianamesindeki tanık ve sanık beyanları, ÖSYM’nin ürkütücü boyutta FETÖ örgütlenmesine maruz kaldığını göstermektedir. Örgüt ÖSYM başkanlarının da kendisine yakın kişilerden olması için çaba sarf etmiş kurumdaki yapılanmasıyla sınav sorularını önceden ele geçirerek üyelerine dağıtmış bu suretle kamu kurumlarında yoğun şekilde kadrolaşmıştır. Sadece bu konuda açılmış davalarda yüzlerce kişi yargılanmaktadır.

10. İsmi sık sık FETÖ’nün gerçekleştirdiği usulsüz dinlemelerle anılan TİB 17 Ağustos 2016 tarihinde yayımlanan 671 sayılı KHK ile kapatılmış, görev alanı Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu’na devredilmiştir.

11. “Anayasa Mahkemesinin 20/6/2017 Tarihli ve 2016/22169 Başvuru Numaralı Kararı”, Resmi Gazete, 30 Haziran 2017.

Özel (mahrem) hizmetler birimi

FETÖ'nün mahiyeti itibarıyla en operasyonel ve kritik birimi özel (mahrem) hizmetler birimidir. Gülen iddianamelerine de yansıyan ve farklı tarihlerde yaptığı konuşmalarda şu ifadeleri kullanmıştır:

Adliye, mülkiye veya başka hayati bir müessesede bizim arkadaşlarımızın mevcudiyeti öyle ferdi mevcudiyetler şeklinde ele alınıp değerlendirilmemelidir. Yani bunlar gelecek adına bizim o ünitelerde garantimizdir. Bir ölçüde onlar bizim varlığımızın teminatıdır. Bütün güç merkezlerine ulaşmaya kadar hiç kimse varlığımızı fark etmeden sistemin ana damarlarında ilerleyin. Türkiye'deki güç ve kuvveti cephenize çekeceğiniz ana kadar her adım, erken sayılır.

Bu cümleler örgütün paralel devlet yapılanmasına verdiği önemi göstermekte ve FETÖ'nün paralel yapılanma stratejisinin bizzat Gülen tarafından belirlendiğini ortaya koymaktadır.

Mahrem hizmetler birimi FETÖ'nün Türkiye yapılanmasına dahil olsa da bu birimin yöneticileri Gülen ile doğrudan irtibat kurabilmektedir. Bu birimde örgütün TSK, MİT, emniyet ve yargıdaki yapılanması ve bu kurumlardaki kadroları vasıtasıyla gerçekleştirilecek operasyonlarından sorumlu imamlar bulunmaktadır.

TSK, emniyet, MİT ve yargı imamları sivil şahıslardır. Bu kurumlardaki FETÖ mensubu memurlar bu kişiye bağlıdır. FETÖ kurumlarının sorumlu yöneticileri deşifre olduğu takdirde bu isimleri değiştirmektedir. FETÖ Çatı iddianamesine göre Murat Karabulut MİT; Ahmet Can, Osman Karakuş, Abdulkadir Aksoy yargı; Osman Hilmi Özdil, Abdülletif Tapkan ve Süleyman Uysal emniyet yapılanmasından farklı dönemlerde sorumlu olmuşlardır.

MİT, FETÖ'nün paralel devlet yapılanmasındaki özel hizmet birimleri arasında yer almaktadır. FETÖ Çatı iddianamesine göre örgüt MİT'te de ciddi bir

yapılanmaya sahiptir. Meclis 15 Temmuz Darbe Girişimini Araştırma Komisyonuna MİT'in gönderdiği raporda¹² 17 Aralık 2013-22 Mayıs 2017 tarihleri arasında kurumda çalışan 558 kişi hakkında FETÖ ile ilişkisi nedeniyle işlem yapıldığı açıklanmıştır. Çatı iddianamesine göre “Doktor Sinan” kod adlı Murat Karabulut, MİT'ten sorumlu FETÖ imamı olarak uzun süre görev yapmıştır. Savcılık Karabulut'un 17 Aralık 2013'te emniyetten sorumlu imam olan Abdulletif Tapkan ile birlikte ABD'ye gidip Gülen'den operasyon talimatını alanlardan biri olduğunu belirtmiştir. Karabulut'un kimliğinin deşifre olması üzerine bu göreve Harun Doğan getirilmiştir.

FETÖ'nün mahrem hizmetler adı altında yapıldığı bir diğer kurum da polis teşkilatıdır. Polis teşkilatı örgütün en erken güç sahibi olduğu, bu sebeple 1980'lerden itibaren kamuoyunca tanınan ve tartışmalara sebep olan birimlerinden birisidir. Örgüt mensuplarını 1970'li yıllardan itibaren emniyete yerleştirmeye gayret etmiştir. FETÖ emniyet yapılanmasında ilk olarak Polis Koleji ve Polis Akademisi gibi emniyet personelini yetiştiren kuruluşları hedef almış ve burada örgütlenmiştir. FETÖ'nün polis teşkilatındaki usulsüzlükleri 1991 yılında örgütün komiser yardımcısı atamalarını kendi mensupları lehine manipüle ettiğinin tespit edilmesiyle iyice gün yüzüne çıkmıştır. Daha o tarihlerde örgütün Polis Akademisi'nden sorumlu bir yöneticisinin olduğu saptanmıştır. FETÖ sonraki yıllarda da emniyet yapılanmasını geliştirmeye devam etmiş, örgütün polis teşkilatı içindeki uzantıları başta hükümet ve TSK olmak üzere devlet kurumlarının hedef alındığı operasyonlarda etkin rol üstlenmiştir.

Yargı organları da FETÖ'nün paralel devlet yapılanmasında birincil önem arz eden kurumlar arasındadır. FETÖ'nün yargı örgütlenmesinin geçmişi 1970'li yıllara kadar dayanmaktadır. Örgüt özel olarak yetiştirdiği çok sayıda öğrenciyi hukuk fakültelerine yönlendirmiş, sınav sorularının çalınması ve mülakat usulsüzlükleri gibi birçok yasa dışı yola başvurarak bu kişileri kitlesel olarak yargıya yerleştirmiştir. 2000'li yıllara gelindiğinde örgüt yargıdaki güç dengesini kendi lehine değiştirmeye başlamış, istediği mahkeme kararlarını çıkartabilecek seviyeye erişmiştir. FETÖ hakim ve savcılarının mesleğe başlamadan önce eğitim aldıkları ve mesleğe kabullerinin yapıldığı Adalet Akademisi'nde de örgütlenmeyi başarmıştır.

12. “MİT raporu: FETÖ cezaevinde de örgütleniyor”, A Haber, 30 Nisan 2017.

TSK'DA FETÖ YAPILANMASI

FETÖ kuruluş yıllarından itibaren TSK'yı hedefleri önündeki bir engel olarak görmüştür. Ancak diğer terör örgütlerinin aksine TSK'yı mağlup edilmesi gereken değil ele geçirilmesi gereken bir kurum olarak değerlendirmiştir. TSK'nın Türk siyasi tarihindeki belirleyici rolü düşünüldüğünde anayasal düzeni yıkararak kendi otoritesini kurmak isteyen bir örgüt için bu anlamlı bir tercih olmuştur.

Örgüt silahlı kuvvetleri paralel devlet yapılanması içerisinde mahrem diye nitelendirdiği özel hizmetler birimine dahil etmiştir. Gülen ve FETÖ'nün gösterdiği özene bakıldığında TSK'nın örgüt için emniyet ve yargı organlarından daha öncelikli olduğunu söylemek mümkündür. Nitekim 15 Temmuz darbe girişimine kadar TSK örgütlenmesi özenle gizlenmiş ve hiçbir zaman açıktan kullanılmamıştır. 15 Temmuz darbe girişimine giden sürecin daha iyi anlaşılabilmesi için FETÖ'nün TSK yapılanmasının daha yakından incelenmesi gerekir.

1970'Lİ YILLARDAN 15 TEMMUZ'A FETÖ'NÜN TSK'DAKİ ÖRGÜTLENMESİ

FETÖ'nün TSK içerisindeki örgütlenmesi 40 yılı aşan bir geçmişe sahiptir. TSK içerisindeki Fetullahçı yapılanmanın temelleri 1970'li yıllarda atılmıştır. Örgüt silahlı kuvvetlerde gizlilikle hareket etse de 1980'lerin başlarında fark edilmiş, 1985 ile 2003 yılları arasında TSK'da görev yapan 400 subay ve astsubay, FETÖ mensubu oldukları gerekçesiyle ihraç edilmiştir. Darbe Çatı iddianamesinde belirtildiği

üzere örgüt hakkındaki ilk soruşturma 1982 yılı Mayıs ayında Kuleli Askeri Lisesi'nde gerçekleştirilmiştir. Bu soruşturma sonucunda 90 civarında öğrenci okuldan atılmıştır. Bu öğrencilerin askeri liseye yerleştirilmeden önceki hazırlık süreci de göz önüne alınırsa FETÖ'nün TSK'ya yönelik girişimlerinin 1970'lere kadar götürülmesi mümkündür.

İddianamelerden elde edilen bilgilere göre 1982 yılında 90 öğrencinin atılmasıyla sonuçlanan FETÖ'cülere yönelik soruşturmada adı geçen bazı öğrenciler, yaşlarının küçük olması nedeniyle ilişkileri kesilmeden TSK'ya kazandırılmaya çalışıldı. Bu öğrencilerden altısı 15 Temmuz darbe girişimi sırasında üst düzey generaller olarak karşımıza çıktılar. Tuğgeneral Şener Topuç, Tuğgeneral Hidayet Arı, Tuğgeneral Murat Yetgin, Tuğgeneral Eyüp Gürler ve Tuğgeneral Nuri Başol bu isimlerden bazılarıdır.

1982'deki soruşturmaya benzer şekilde Maltepe Askeri Lisesi'nde 1986 yılında yapılan soruşturmalarda, 450 kişilik bir dönemden 250 öğrenci askeri okula girişlerinden önce FETÖ'ye ait evlere gittiklerini, bu evlerde askeri lise soruları verilerek örgütsel amaçlı olarak bu okullara sokulduklarını söylemiş ve abilerle görüştiklerini itiraf etmişlerdir. Bu soruşturmada FETÖ ile bağlantısını itiraf eden öğrenciler affedilirken, itirafçı olmayan yaklaşık 30 FETÖ üyesi öğrencinin okulla ilişkisi kesilmiştir. Çatı iddianamesine göre bu öğrencilerin tamamı FETÖ'nün 15 Temmuz darbe girişimine general veya albay rütbesiyle iştirak etmişlerdir. Görüldüğü üzere FETÖ mensupları henüz 1980'li yıllarda soruları ele geçirme gibi çeşitli yöntemlerle kitlesel olarak TSK'ya yerleşmeye başlamıştır.

Darbe Çatı iddianamesinde 1986 yılındaki askeri lise sınavının bazı derslerinde tüm soruları doğru cevaplayarak askeri öğrenci olanların 1994 yılında harp okulundan mezun olduğu ve daha sonra bunların harp akademilerinden de mezun olarak kurmay subaylığa geçtiği belirtilmiştir. 15 Temmuz darbe girişimi sonucunda 1994 yılı mezunu 89 karacı kurmay subaydan 66'sının FETÖ ile ilişkisi olduğu gerekçesiyle ordudan ihraç edildiği ortaya çıkmıştır.

28 Şubat 1997 tarihli MGK toplantısıyla sembolleşen 28 Şubat postmodern darbesi ile TSK irticayla mücadele gerekçesiyle siyasete müdahalede bulunmuştu. Ancak ordu içerisinde gün geçtikçe yaygınlaşan Fetullahçı yapılanmanın üstesinden gelinememiş, bilakis bu süreçte vatandaşların dini inanç ve davranışları hedef alınmış bu da FETÖ için yeni bir istismar zemini yaratmıştır. Fetullahçı örgütlenme TSK'nın bu tavrından faydalanıp ordu içindeki

mensuplarını seküler bir yaşam tarzına sahip gibi göstererek¹³ varlığını devam ettirebilmiştir.

Çatı iddianamesine göre, belli bir dönemden sonra FETÖ mensuplarının TSK'da sayılarının artmaya başlaması ile “sistemik bir şekilde, harp okullarına atanma, askeri okullara öğrenci alımı, sözleşmeli personel temini, sözleşmeli subayların ve astsubayların statü değişikliği, yurt dışı ve yurtiçi yükseköğretime personel gönderme, kurmay kolejlerine personel seçimi, GATA'daki öğretim üyesi atamaları, askeri hakim temini, yüksek yargı üyelerinin seçimi ve benzeri onlarca konu tamamen TSK içerisindeki FETÖ yapılanmasının kontrolüne geçmiştir.”

2007 yılı sonrası FETÖ için silahlı kuvvetlerde yeni bir dönemi ifade eder. Bu tarihten sonra ordu içerisindeki güç dengesi FETÖ lehine değişmiştir. Örgüt ordu içerisinde yaygınlaşmanın yanında kendisine rakip ya da engel olarak gördüğü askeri personeli de çeşitli yollarla tasfiye etmeye başlamıştır. FETÖ bu süreçte askeri vesayetle mücadele atmosferini “kaldıraç” olarak kullanmıştır. TSK'nın 27 Nisan 2007'de Genelkurmay Başkanlığı internet sitesinden Cumhurbaşkanlığı seçimlerine müdahale niteliğinde bir muhtıra yayınlaması sonrasında, kamuoyunda ordunun siyasetteki rolüne dair ciddi bir tepki oluşmuştur. FETÖ ise siyasi iktidar ve toplumun çeşitli kesimlerinde oluşan bu hassasiyeti suistimal ederek, askeri vesayet ve darbelerle mücadeleyi ordu içindeki örgütlenmesini tamamlamak için araçsallaştırmıştır.

Örgüt 2007-2013 yılları arasında TSK'yı bütünüyle teslim alabilmek için emniyet, yargı ve medya kurumlarındaki uzantılarını müşterek olarak faaliyete geçirmiştir. Bu dönemde FETÖ mensubu emniyet ve yargı görevlileri tarafından hukuka aykırı bir şekilde yürütülen Ergenekon, Balyoz ve Askeri Casusluk¹⁴ gibi soruşturma ve yargılamalar kapsamında yüzlerce üst düzey muvazzaf askeri personel tutuklanmış ve ordudan uzaklaştırılmıştır. Örgüt bu şekilde hem ordu içinde bir korku iklimi yaratarak hasımlarını pasifize etmiş hem de askeriye içindeki mensuplarının olağanüstü bir hızla yükselmelerini sağlamıştır.

FETÖ 2007 yılı sonrası bir yandan TSK içerisinde kendisinden olmayan muvazzaf personeli uzaklaştırırken diğer yandan askeri okullardaki mensubu olma-

13. Darbe Çatı iddianamesinde FETÖ'nün TSK'daki üyelerine içki içmeleri, oruç tutmamaları, açıktan namaz kılınmaması, eşlerinin başlarını açmaları ve benzeri konularda talimat verdiği belirtilmiştir.

14. Söz konusu davalarda FETÖ'nün gerçekleştirdiği usulsüzlükler ilgili bkz. Cem Duran Uzun, SümeYra Yıldız ve Mert Hüseyin Akgün, “2016'da Hukuk ve İnsan Hakları”, 2016'da Türkiye, ed. Nebi Miş, Ufuk Ulutaş, Murat Yeşiltaş, Cem Duran Uzun, Erdal Tanas Karagöl, Sadık Ünay, Muhittin Ataman, İsmail Çağlar, (SETA, İstanbul: 2016), s. 282-283.

yan öğrencileri de çeşitli yıldırma teknikleriyle ayrılmaya zorlamıştır. FETÖ Çatı iddianamesinde bu konuyla ilgili çarpıcı bir istatistik paylaşılmıştır. Buna göre 2007-2013 yılları arasında harp okullarından ihraç edilen askeri öğrenci sayısı tüm Cumhuriyet tarihi boyunca harp okullarıyla ilişkisi kesilen öğrenci sayısından daha fazladır.

2011, 2012, 2013, 2014 ve 2015 Yüksek Askeri Şuralarında (YAŞ) terfi ettirilen askeri personelin büyük kısmı bugün FETÖ mensubu olduğu ortaya çıkan subaylardır. 15 Temmuz darbe girişimi neticesinde hazırlanan Darbe Çatı iddianamesinde yer verilen bulgular ve darbe sonrası gerçekleşen ihraçlar da bu durumu gözler önüne sermektedir. 2013 şurasında terfi alan generallerin tamamına yakını 15 Temmuz darbe girişimine katıldıkları için TSK'dan ihraç edilmiştir veya tutuklu durumdadır. 2014 ve 2015 YAŞ kararları sonucu albaylıktan tuğgeneral ve tuğamirallığe terfi ettirilen personelin yüzde 80'i 15 Temmuz sonrası FETÖ mensubu oldukları gerekçesiyle ordudan ihraç edilmiştir. İddianamelerde verilen bilgiler göz önüne alındığında FETÖ mensubu subayların özellikle 2014 yılında ciddi bir hiyerarşik sıçrama sağladıkları görülmektedir.

Son yıllarda YAŞ'ta yaşanan bu terfilerde şaşılacak fazla bir şey yok. Çünkü 15 Temmuz tarihi itibarıyla Genelkurmay Personel Daire Başkanı Korgeneral İlhan Talu darbenin kritik isimlerinden biri olduğundan yargılanıyor. Onun gibi TSK'daki bu atamalara karar veren Kara, Hava, Deniz, Jandarma personel başkanları da darbeden tutuklandılar ve yargılanıyorlar. FETÖ diğer kurumlarda olduğu gibi TSK'da da kritik personel işlerini yürüten birimleri ele geçirmek amacıyla özel bir çalışma yürütmüştür.

FETÖ Çatı ve Darbe Çatı iddianamelerinde de vurgulandığı gibi örgütün silahlı kuvvetlerde kendisine rakip gördüğü personeli tasfiye için kullandığı bir diğer yol TSK içinde yürütülen disiplin soruşturmaları olmuştur. Örgüt bu şekilde onlarca askeri personeli TSK'dan uzaklaştırmıştır. Özellikle Hava Kuvvetleri Komutanlığında örgüte mensup olmayan personel üzerinde çok yoğun bir baskı oluşturulmuş, başta pilotlar olmak üzere onlarca asker ordudan ayrılmak zorunda bırakılmıştır.¹⁵

15. Darbe Çatı iddianamesinde örgütün kendisine engel olarak tanımladığı subayları karalamak ve yıpratmak amacıyla başvurduğu yöntemlere yer verilmiştir. FETÖ çeşitli sosyal medya hesaplarının yanı sıra askeri personelleri karalamak için "TSK Kulis, Süperdenizciler, Gatakulis, Bulutalı, Hangarınsesi, Paşakeyfim, Kırlioyunlar" adlı internet siteleri kurmuştur. Bu sitelere ordu içindeki FETÖ mensupları tarafından bilgi akışı sağlandığı düşünülmektedir. Savcılık bu sitelerin yurt dışı kaynaklı olarak faaliyet gösterdiğini belirtmiştir.

TSK'nın istihbarat ve istihbarata karşı koyma birimleri FETÖ'nün öncelikli hedeflerinden birisi olmuştur. Bu organları ele geçiren FETÖ, TSK'yı savunmasız hale getirmiş, silahlı kuvvetlerin kendi personeli hakkında istihbarat edinmesini engellemiştir. Ayrıca TSK'daki atama, sicil ve personel başkanlıklarının neredeyse tamamını ele geçiren FETÖ yurt dışı ve NATO görevlerinin kendi mensubu olan askerlere verilmesini sağlamıştır.¹⁶ ABD'ye yurt dışı görevi veya eğitim maksadıyla gönderilen FETÖ üyesi askerler hakkında Darbe Çatı iddianamesinde çarpıcı bilgiler paylaşılmıştır. Buna göre örgüt üyesi TSK personeli FETÖ'nün ABD'deki temsilcileri tarafından karşılanmış, Fetullah Gülen ile görüşürülmüş ve örgütün bu ülkedeki kurumlarına ziyaretler gerçekleştirilmiştir.

FETÖ son dönemde kendi üyesi olan askeri personelin süratli bir şekilde yükselerek TSK'daki komuta kademesini ele geçirmesine yönelik bir strateji izlemiştir. Darbe Çatı iddianamesinde yer verilen bilgilere göre bu bağlamda gerçekleştirilen işlemler şu şekilde sıralanabilir:

- Generallikte rütbe bekleme süresini dört yıldan üç yıla indirerek kendisine müzahir olmayan generalleri daha kısa sürede TSK dışına çıkarmaya çalışmıştır.
- Örgütün ordu içindeki subay kadrosu daha çok 1988 yılı sonrasındaki harp okulu mezunlarından oluşmaktadır. Bu tarihten önce mezun olanları tasfiye etmek için bu askerlerin hizmet süresini 28 yıla indirecek düzenlemelerin yapılmasını sağlamıştır.
- FETÖ silahlı kuvvetlerde general amiral düzeyinde terfilerin karara bağlandığı YAŞ kararlarını etkilemeyi de başarmıştır. YAŞ'ta yapılacak terfiler öncesinde personel hakkında fikir edinebilmek için ordu içerisinde anketler düzenlenmektedir. Üst düzey komutanların emir subayı ve özel kalem müdürü olan FETÖ üyeleri, örgüt mensubu askerlerin yüksek notlar alabilmesini sağlamak maksadıyla, bu anketlerde oy kullanacak amir pozisyonundaki kişilerle iletişime geçerek, anket sonuçlarını manipüle etmiştir.
- 2014 yılı Yüksek Askeri Şurasında teamüllere aykırı olarak 10 tuğgeneralin terfi ettirilmesini sağlamıştır. Bu generallerin tamamı 15 Temmuz darbe girişimi sonrası tutuklanmış ya da ordudan ihraç edilmiştir.

16. Ankara Cumhuriyet Başsavcılığının hazırladığı Darbe Çatı iddianamesine göre 15 Temmuz darbe girişimi sonrası yurt dışında eğitim gören 113 askeri personelden 62'si yurda dönmemiştir.

FETÖ'NÜN TSK ÖRGÜTLENMESİNDE KULLANDIĞI YÖNTEMLER

FETÖ silahlı kuvvetlere bir strateji çerçevesinde 1970'li yıllarda sızmaya başlamıştır. TSK'da örgütlenirken adeta bir istihbarat teşkilatı gibi hareket etmiş, istikrarlı ve pragmatik davranmış, zaman içinde emniyet, yargı ve diğer kurumlardaki kadrolarını da TSK'daki yapılanması için seferber etmiştir. Farklı nitelik ve yapıdaki kadrolarını bir hedef doğrultusunda kullanabildiği bir tür müşterek hareket icra etmiştir. Bu bölümde FETÖ'nün bireysel ve kurumsal olarak TSK yapılanmasında kullandığı yöntemler iki alt başlıkta incelenecektir.

Bireysel

Bu bölümde tüm askeri teamülleri hiçe sayarak sivil kişilerden aldığı talimatla darbe girişimine kalkışan bir subayın öğrencilik yıllarından itibaren FETÖ tarafından nasıl devşirildiği üzerinde durulacaktır. 15 Temmuz 2016 gecesi bir subayın sivil bir terör örgütü üyesinin talimatıyla komutanlarını derdest eden ve korumakla görevli olduğu halkın üzerine ateş açan teröriste dönüşmesinin örnekleriyle doludur. Darbe sanığı Levent Türkkan bu örnek kişilerden sadece biridir. Türkkan yıllarca emir subaylığını yaptığı Genelkurmay Başkanı Hulusi Akar'ı derdest etmiş ve onu ölümle tehdit etmiştir. Akar bu olayı 19 Temmuz 2016 tarihli savcılık ifadesinde şu şekilde anlatmıştır:

Levent Türkkan'ın elinde tabanca ile "komutanım sakın olun, vururum, sıkırım" gibi şeyler söylediğini işittim. Hatta ben bir iki adım daha atıp kendisine "sık ulan" diye bağırdım. Gözlerinde sıkamakla sıkmamak arasındaki robotik tereddüdü gördüm.

FETÖ'nün askeri kurumlar içerisindeki yapılanması öğrencinin doktrinasyonu, askeri okullara yerleştirilmesi ve takip edilmesi aşamalarından oluşur. Örgüt askeri okullara göndereceği öğrencileri özel olarak seçmektedir. FETÖ çocuk yaşlardan itibaren yetiştirmeye başladığı öğrencileri TSK'ya girdikten yıllar sonra da kendisine aynı sadakatle bağlı kalması için yoğun bir mental eğitime tabi tutmuştur. İddianamelere yansıyan tanık ifadeleri ve ele geçirilen örgütsel dökümanlar FETÖ'nün gençleri nasıl bir eğitim sürecinden geçirdiğini ortaya koymaktadır. Örgütün öğrencileri mutlak itaat esasına dayalı olarak yetiştirdiği, gençlere Gülen'in bir mehdi olduğu ve peygamberle görüştüğü yolunda telkinlerde bulunduğu görülmektedir. Çocuk yaşlarda ışık evleri adı verilen örgüt hücrelerinde beyinleri yıkanan ve manevi bir korku iklimine hapsedilen bu kişiler askeri kurumlara sorgulama yeteneklerinden yoksun bırakılarak yerleşmişlerdir. 15 Temmuz gecesi yaşananlara bu bilgiler

ışığında bakıldığında üst düzey subayların herhangi bir sivil kişiden talimat alması ya da bir tuğgeneralin sivil bir kişiye asker selamı vermesi daha kolay anlamlandırılabilir.

Seçilen kişilere askeri okulların sınav soruları verilmekte¹⁷ ve bu kişilerin sınava kendisinden sorumlu örgüt üyesinin gözetiminde hazırlanması sağlanmaktadır. Öğrencilerin askeri okullara girmek için yeterli sağlık koşullarını taşıyıp taşımadığı da en baştan örgüt tarafından araştırılmakta, bir sağlık problemi varsa sağlık muayenesinden geçebilmesi için GATA başta olmak üzere askeri sağlık kurumlarındaki mensupları aracılığıyla sahte sağlık raporları alınmaktadır.¹⁸ Sürecin başından itibaren bu tür usulsüzlüklerle korunan FETÖ mensupları örgüte daha bağlı hale gelmektedir.

Askeri okullara yerleştirdiği gençleri mistik argümanlar ve minnet duygusuyla kendine bağlayan FETÖ, öğrencileri kariyerlerinin ilerleyen dönemlerinde de kontrolü altında tutmaya devam etmiştir. Örgüt empoze ettiği çarpık din anlayışı ile mensubu olan askeri personelin örgüte sadakatini korumaya çalışmıştır. Bunun bir yöntemi de evlilik yoluyla kontrol altında tutmaktır. Örgüt mensubu askerlerin yine örgüt üyesi olan kadınlarla evlendirilmesi yaygın bir uygulama olmuştur. Bu kadınlar o askerlerin sadece eşi değil aynı zamanda “örgüt adına siyasi komiseri” görevini yerine getirmekteydi. Nitekim çok sayıda tanık ve sanık beyanına yansıyan bu gerçekler örgütle ilgili diğer soruşturmalarda da ilginç bir şekilde karşımıza çıkmaktadır. Çatı iddianamesine göre 487 TSK personelinin eşi FETÖ'nün KPSS usulsüzlüğü soruşturmasında şüpheli olarak yer almıştır.

FETÖ TSK içerisindeki yapılanmasını güçlendirmek için stratejik evliliklere de başvurmuştur. Çatı iddianamesinde örgüt üyelerinin subay ve generallerin kızlarıyla evlenmeleri emrini doğrudan Gülen'in verdiği ifade edilmiştir. Örgüt bu sayede yüksek rütbeli subayları yanına çekmeyi amaçlamaktadır. Darbeye iştirak ettiği gerekçesi ile tutuklu bulunan ve FETÖ üyesi olmakla suçlanan sanık Yarbay Hakan Karakuş'un bir başka darbe sanığı Orgeneral Akın Öztürk'ün damadı olması bu duruma örnek teşkil edebilir.

17. FETÖ Çatı iddianamesinde yer alan gizli tanık ifadesine göre üst düzey yöneticilerinden Harun Tokak askeri lise giriş sınavı sorularını ele geçirerek örgüt üyesi öğrencilere dağıtmıştır.

18. Bu bağlamda 15 Temmuz darbe girişiminde aktif rol aldığı gerekçesiyle tutuklanan İncirlik 10. Tanker Hava Üssü eski Komutanı Tuğgeneral Bekir Ercan Van'la ilgili kamuoyuna yansıyan bir iddiaya değinmek isabetli olacaktır. Emekli Jandarma Kurmay Albay Mustafa Önsel, “Ağacın Kurdu-Fetullah'ın Askerleri” isimli kitabında Bekir Ercan Van'ın “R” harfini söyleyemediği için askeri okul giriş sınavlarında elenmesi gerektiği halde tuğgeneralliğe kadar yükselebildiğini ifade etmiştir.

Kurumsal

FETÖ TSK'nın personel başkanlıklarında, tayin, sicil ve istihbarat birimlerinde, askeri mahkeme, savcılıklar ve adli müşavirliklerde, komutanların emir subayları nezdinde ve askeri eğitim kurumlarında öncelikli olarak yapılanmıştır. Bu yapıları ele geçirmeyi hedefleyerek stratejik bir tercih yapmış, böylece TSK'nın komuta kademesi ve karar alma mekanizmalarına tesir edebilmeyi amaçlamıştır.

Gerek açık kaynaklardan gerekse darbe iddianamelerinden edinilen bilgiler FETÖ'nün ordu içerisine 1970'li yıllarda sızmaya başladığına işaret etmektedir. Ancak kitlesel yapılanma süreci 1980'li yıllarla birlikte gerçekleşmiştir. FETÖ silahlı kanadını teşkil eden askeri okullar ve Polis Koleji örgütlenmesi için Türkiye genelinde (Çatı iddianamesine göre) sayıları 10 bini bulan hücre evleri oluşturmuştur. Hem bu hücre evleri hem de FETÖ'ye ait dersane ve özel okullar, örgütün askeri okullar için aday seçimi yaptığı öğrenci havuzları gibi işlemiştir. 1980'li yılların sonlarından itibaren askeri eğitim kurumları sınavlarında usulsüzlükler yapmaya başlamış ve ilerleyen yıllarda da sistematik olarak sınav sorularını örgüt üyelerine dağıtmıştır.¹⁹ Örneğin, FETÖ Çatı iddianamesine göre örgüt 1994 yılı harp okulu giriş sınavı Türkçe sorularını ele geçirerek üyelerinin kitlesel olarak bu okullara girmesini sağlamıştır. Benzer şekilde darbe ana davası tutuklu sanığı Levent Türkkan savcılığa verdiği ifadede 1989 yılında Işıklar Askeri Lisesi'ne giriş sınavı öncesi soruların FETÖ üyeleri tarafından kendilerine verildiğini itiraf etmiştir.

Ankara Cumhuriyet Başsavcılığının darbe girişimi ve Fetullahçı yapılanma hakkında yürüttüğü soruşturmalar sonucunda FETÖ'nün TSK'da şu şekilde örgütlendiği anlaşılmıştır:

- FETÖ mensuplarını askeri okullara sınav sorularını ele geçirmek suretiyle yerleştirmiştir. Böyle bir usulsüzlükle TSK'ya giren örgüt üyesi askerler FETÖ'ye bağımlı hale gelmekte ve örgütten ayrılamamaktadır.
- Örgüt mensupları kompartasyon (birbirinden habersiz hücreler) esaslı ile yapılanmıştır.
- FETÖ hücrelerin çözülmesini engellemek için, her hücreyi bir askeri personel ve onun yöneticisi sivil örgüt üyesinden (örgüt terminolojisindeki ismiyle "abi") oluşturmuştur. Böylece FETÖ mensubu askerler birbirlerinden haberdar olamıyor ve muhtemel gruplaşmaların önüne geçiliyordu.

19. FETÖ'nün 1980'li yıllarda askeri okullara yerleştirdiği öğrencilerin birçoğu 15 Temmuz'da kurmay albay veya general rütbesiyle darbe girişimine iştirak etmiştir.

- Bu askerlere FETÖ tarafından verilecek talimatlar örgüt imamları–abile-ri tarafından iletilmektedir.
- Hücre içi haberleşme azami gizlilikle yürütülmüş, ordu içi yapılanmada “bilmesi gereken prensibi”²⁰ uygulanmıştır.

Çatı iddianamesine ve 15 Temmuz darbe girişimi sonrası ilan edilen olağanüstü hal (OHAL) kapsamında çıkarılan kanun hükmünde kararnamelerle (KHK) ihraç edilen askeri personelin görevlerine bakıldığında FETÖ'nün TSK'da yapılanırken şu birimlere özel önem verdiği görülmektedir: istihbarat ve istihbarata karşı koyma, personel, atama ve tayin başkanlıkları, Kurmay Şube Müdürlüğü, bilgi işlem başkanlıkları, askeri okullar ve harp akademileri, Karargah emir subaylığı, özel kalem müdürlüğü, askeri mahkemeler, savcılıklar ve adli müşavirlikler, GATA ve Muhabere Bilgi Sistemleri.

FETÖ'nün bu birimlerde elde ettiği güç bütün TSK'yı yönetme ve yönlendirmesine imkan sağlamaktaydı. Okullar yoluyla kendi mensuplarını TSK'ya yerleştirirken, harp akademileri sayesinde kurmay olmalarının önünü açıyorlardı. Personel başkanlıkları sayesinde kendi adamlarını istedikleri yere tayin ediyor, rakip gördüklerini ise askeri yargı aracılığıyla veya GATA'dan alacakları raporlarla ele-yebiliyorlardı. İstihbarat birimleri FETÖ ile ilgili yapılacak her türlü soruşturmayı akamete uğratiyordu. Emir subaylığı ve özel kalem birimleri sayesinde komutanlara yakın durup yönlendirebiliyorlardı.

FETÖ'nün silahlı kuvvetlerdeki çok yönlü yapılanmasında askeri yargı kurumları da önemli yer tutmaktadır. Askeri savcılıklar, mahkemeler, Askeri Yargıtay, Askeri Yüksek İdare Mahkemesi ve adli müşavirliklerde örgütlenen FETÖ, kendisi hakkında gelen ihbarlar ve yürütülen soruşturmaların akamete uğramasını sağlamıştır. 2014 yılında yaşanan ve basına da yansıyan bir olay askeri yargıdaki FETÖ örgütlenmesinin ulaştığı boyutu gözler önüne sermektedir. Askeri Yargıtay Üyesi Hakim Albay Yasin Aslan 2014 yılı Kasım ayında askeri yargıdaki FETÖ'cü örgütlenmeyle ilgili Ankara Cumhuriyet Başsavcılığına ifade vermesinin ardından örgüt mensubu askeri hakimlerin kararıyla 2014 Aralık ayında Askeri Yargıtay'dan gönderilmiştir.²¹ Aslan'ın verdiği ifadeye göre askeri yargı neredeyse tamamen FETÖ'nün kontrolündeydi.

15 Temmuz darbe girişiminin dikkat çeken sonuçlarından biri de komutanların emir subaylarının darbe girişimine yoğun ve etkin katılımlardır. Genelkur-

20. Bilmesi gereken prensibi: Herhangi bir konu veya işi, ancak görev ve sorumlulukları gereği öğrenmek, incelemek, gereğini yerine getirmek ve korumakla sorumlu bulunanların yetkisi düzeyinde bilgi sahibi olması ve nüfuz etmesini ifade eder.

21. “Ordu içindeki Fethullahçı general ve albayları isim isim biliyorum”, *Hürriyet*, 5 Nisan 2016.

may Başkanlığı dahil üst düzey komutanlıklarda görev yapan emir subaylarının ve özel kalem müdürlerinin FETÖ üyesi olmaları sayesinde örgüt, komutanların birçok mahrem bilgisine nüfuz etmiş komuta kademesini adeta kuşatmıştır. Nitekim darbe girişiminden tutuklu bulunan Genelkurmay Başkanı Hulusi Akar'ın eski emir subayı sanık Levent Türkkan, 15 Temmuz sonrası savcılığa verdiği ifadeyle Genelkurmay Başkanı ve Genelkurmay İkinci Başkanını ses kayıt cihazları ile yıllar boyunca dinlendiğini itiraf etmiştir.

FETÖ'nün TSK yapılanması ele alınırken harp akademilerine ayrıca değinmek gerekmektedir. Harp akademileri TSK'nın general, amiral ve diğer kurmay subay kadrosunu yetiştiren en üst düzey eğitim kurumudur. FETÖ harp akademilerini ele geçirmek suretiyle TSK'nın kurmay kadrolarında ağırlıklı olarak yer almak istemiştir. Bu uzun vadede TSK'nın tamamının ele geçirilmesi anlamına gelmektedir. 15 Temmuz darbe girişimi sonrasında TSK'dan 166 general ve amiralin ihraç edilmesi örgütün bu hedefine ürkütücü derecede yaklaştığını göstermektedir. Nisan 2016 verilerine göre TSK'da 358 general ve amiral olduğu düşünüldüğünde toplam general/amiral mevcudunun yüzde 46'sının FETÖ ile ilişkili olduğu ortaya çıkmıştır.

İddianamede FETÖ'nün harp akademilerini ele geçirme sürecinde yapılan usulsüzlüklere ilişkin ayrıntılı bilgiler verilmektedir. Harp akademileri sınavının esasen zorluk derecesi yüksek bir sınav olduğu ifade edilmiştir. Örgütün henüz kontrolü sağlayamadığı 2000'li yılların başında bu sınavdan 300 üzerinden 220 civarında bir not alabilmek kazanmak için yeterli olurken, 2015'e gelindiğinde 270-280 notun kolaylıkla alınabildiği belirtilmiştir. Sınav sorularının harp akademilerindeki örgüt üyesi personel tarafından FETÖ mensuplarına verilmesi puan ortalamasının yükselmesine yol açmıştır. Darbe girişimine katılan subaylar arasında son on yılda harp akademilerinde görev yapmış 50'nin üzerinde TSK personeli yer almaktadır. Savcılık bu kişilerin akademide görev yaptıkları dönemlerde, mezun ettikleri öğrencilere "öğretmenlik yapabilir" görüşü verdiğine ve böylece harp akademilerinin öğretim kadrosunun çoğunlukla kendi mensuplarından oluşmasının sağlandığına dikkat çekmiştir.

DARBEME HAZIRLIK FAALİYETLERİ

FETÖ İLE MÜCADELENİN HIZLANMASI VE DARBE KARARININ ALINMASI

Darbe teşebbüsünün doğrudan FETÖ tarafından gerçekleştirildiğinin daha iyi anlaşılmasında büyük önem arz edeceğinden hazırlık faaliyetlerinin nasıl gerçekleştiği üzerinde durmak gerekir. Darbeye hazırlık faaliyetleri Darbe Çatı ve Akıncı iddianamelerinde detaylı olarak anlatılmıştır. İlk iki bölümde bu teşebbüsün faili olan FETÖ'nün yapısı ve çalışma şekli ortaya kondu. Bu bölümde ise örgütün darbeye kalkışmasının ardındaki motivasyon ve darbe hazırlık süreçleri iddianamelerde ortaya konan deliller ışığında analiz edilecektir.

FETÖ 15 Temmuz'da teşebbüs ettiği darbe girişiminin hazırlıklarına aylar öncesinden Kasım 2015'te başlamıştır. İddianamelerde bu hazırlıklara ilişkin somut veriler yer almaktadır. FETÖ Çatı iddianamesinde örgütün ülke imamları toplantısına katılan ve gizli tanık olarak 26 Kasım 2015 günü savcılığa ifade veren üst düzey bir FETÖ üyesi²² toplantıya başkanlık eden FETÖ yöneticisinin kendilerine “Ümitsizliğe düşmeyin, asker içerisinde uyuyan hücrelerimiz var. Zamanı ve yeri geldiğinde harekete geçecekler” ifadelerini kullandığını söylemiştir. Bu konudaki somut örneklerle sonraki başlıkta daha geniş bir şekilde yer verilecektir. Ancak bundan önce darbe girişiminin neden bu tarihte yapıldığına dair savcılıkların elde ettiği bilgiler değerlendirilecektir.

22. Söz konusu örgüt üyesi FETÖ Çatı iddianamesinde “Arif” kod adıyla gizli tanık olarak yer almıştır.

FETÖ'nün yargı ve emniyetteki unsurları aracılığıyla giriştiği 17-25 Aralık darbe teşebbüsü sonrası siyasi iktidar örgüt ile kapsamlı bir mücadeleye başlatmıştır. 17-25 Aralık 2013 sonrası yargı ve emniyette hızlı bir şekilde FETÖ ile mücadeleye girişilmiş ancak TSK'nın geçmişten getirdiği sivil denetime kapalılık ve yüksek otonomi içeren kurumsal yapısı nedeniyle, orduda bu konuya dair ciddi bir adım atılamamıştır. 1 Kasım seçimlerinden AK Parti iktidarının güçlenerek çıkması üzerine kendisine karşı yürütülen mücadelenin devam edeceğini anlayan FETÖ son çare olarak askeri güçlerini devreye sokarak hükümeti devirme kararı almıştır.

2016 Ağustos ayında yapılacak YAŞ toplantısında FETÖ ile ilişkisi olan askeri personelin tasfiye edilmesi yönündeki hazırlıklar, örgütü hazırlandığı darbeye gerçekleştirmeye itmiştir. Nitekim Genelkurmay Başkanı Hulusi Akar, 19 Temmuz 2016 tarihinde savcılığa verdiği ifadede "Bu yıl (2016) yapılacak Ağustos Şurasında Silahlı Kuvvetler içerisindeki bu yapının (FETÖ) alacağı ağır darbenin hazırlıkları yapılmaktaydı" demiştir.

Diğer yandan Darbe Çatı iddianamesinde darbe girişimine katıldığı gerekçeyle tutuklanan sanık Jandarma Albay Arif Kalkan'ın ifadesine de yer verilmiştir. Kalkan bu ifadesinde Jandarma Kurmay Yarbay Mehmet Aydın'ın kendisini FETÖ mensubu ve "abi" diye tabir edilen bir kişiyle görüştüğünü ve bu görüşmede Ağustos şurasında 3.000 civarında FETÖ'cü subayın ihraç edileceğinin ve Fetullah Gülen'in Ağustos Yüksek Askeri Şurasının yapılmasını istemediği için darbe talimatı verdiğinin kendisine aktarıldığını söylemiştir. Görüldüğü gibi FETÖ mensupları 2016 Ağustos ayında kendilerini ciddi bir tasfiyenin beklediğini fark etmişlerdir. Bu durum da örgütü askeri darbe yapmak için harekete geçirmiştir.

FETÖ 40 yılı aşkın bir süredir geliştirdiği askeri yapılanmanın tehdit altına girdiğini görmüştür. Yargı ve emniyet başta olmak üzere kamu kurumlarında yürütülen mücadelenin artık TSK'daki FETÖ'cü teşkilatlanmaya uzanmaya başlaması örgütü askeri darbeye iten sebepler arasındadır. 2016 yılına gelindiğinde FETÖ TSK'daki unsurlarının deşifre olmaya başladığını fark etmiştir. Nitekim 2016 yılı Nisan ayında İzmir'de başlayan askeri casuslukta kumpas davası bunun en önemli örneklerindedir. 2011 yılındaki askeri casusluk soruşturmasında Fetullahçı yapılanmanın çeşitli usulsüzlükler yaparak sahte deliller ürettiği iddiasına yönelik olarak İzmir Cumhuriyet Başsavcılığınca kapsamlı bir soruşturma yürütülmüştür. 7 Temmuz 2016 tarihinde de İzmir Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından yine askeri casusluk soruşturmasındaki usulsüzlükler ile bazı bilgilerin sızdırılmasına ilişkin FETÖ'nün TSK içindeki yapılanmasına yönelik soruşturma başla-

tlmış, ikisi amiral altı yüksek rütbeli muvazzaf askerin savcılığa getirilmesi için Genelkurmay Başkanlığına talimat gönderilmiştir. Ayrıca TSK'daki FETÖ'cü örgütlenme hakkında önemli tespitlerin yer aldığı FETÖ Çatı iddianamesi de 15 Temmuz darbe girişiminden bir gün önce mahkemeye sunulmuştur.

Darbe Çatı iddianamesinde 2016 yılında FETÖ'nün emniyet ve yargı yapılanmasının gün geçtikçe zayıflatıldığı, özellikle yüksek yargıda kapsamlı bir düzenleme öngören 6723 sayılı Danıştay Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un yürürlüğe girmesinin FETÖ'yü darbe girişimine itecek derecede önemli olduğu vurgulanmıştır. Yargıtay'ın daire sayısını 46'dan 24'e, Danıştay'ın daire sayısını ise 17'den 10'a indirmeyi öngören bu Kanun'la yüksek yargının yeniden şekillendirilmesi amaçlanmış böylece Yargıtay ve Danıştay'daki FETÖ mensubu hakim ve savcılarının yüksek yargıdan uzaklaştırılması istenmiştir. Örgütün yargıdaki etki ve yapılanmasını büyük ölçüde kaybedeceğini anlaması ve yargı organları aracılığıyla gerçekleştirdiği hukuksuz operasyonlarının açığa çıkacak olması, FETÖ'nün askeri yapılanmasını darbeye sevk eden önemli sebepler arasındadır.

1 Kasım 2015 seçimlerinden AK Parti'nin güçlü bir çoğunlukla çıkması sonrası FETÖ/PDY ile yürütülen mücadele hızlanmış, örgütün finans kurumları, medya şirketleri ve holdinglerine kayyum atanmış, devletin yanında halkın gösterdiği tepkiler sonucu eğitim kurumları, sendikaları ve sivil toplum kuruluşları büyük bir hızla erimeye başlamıştır. Devlet içerisindeki örgütlenmesinin yanında legal görünümü yapılanmasının da gerilediğini gören FETÖ için yargı ve polis eliyle operasyon yapabilme kabiliyetini kaybettiğinden darbe girişimi tek çare olarak kalmıştı. Nitekim tam bu tarihlerde darbenin ilk hazırlıklarının yapıldığını görmekteyiz.

DARBENİN PLANLAMA VE HAZIRLIK SÜRECİ

İddianameler darbe hazırlık faaliyetlerinin başlangıç tarihini AK Parti'nin tek başına iktidar olduğu ve dört yıllık seçimsiz bir döneme işaret eden 1 Kasım 2015 tarihinde yapılan genel seçimleri takip eden günler olarak tespit etmiştir. Darbeye hazırlık toplantılarının yapıldığı Ankara Konutkent'te²³ bulunan üç katlı villa, AK Parti'nin yeniden tek başına iktidara geldiği 1 Kasım 2015 seçimlerinden sekiz gün sonra Empati Danışmanlık Şirketi tarafından 9 Kasım 2015 günü kiralanmıştır. Daha önce bir takım ön hazırlıklar yapıldığı bilirse de bu tarih darbe hazırlığına fiilen başlandığı tarih olarak kabul edebilir.

23. İddianameye göre tam adresi şu şekildedir: Ahmet Taner Kışlalı Mahallesi, 2880 sokak, no: 3, Çankaya/Ankara.

Bu faaliyetler ilk olarak örgütün TSK'daki sivil yöneticilerinin (imamların) toplantılar düzenleyerek kararlar alması ile başlamıştır. Darbe hazırlık faaliyetlerinin organizasyonunu yapan sivil aktörler darbe teşebbüsünün arkasında kimin olduğunu gözler önüne sermektedir. Darbe hazırlık faaliyetlerinde öne çıkan isimler, 16 Temmuz sabahında Akıncı Üssü'nde askerlerle birlikte gözaltına alınan Adil Öksüz, Kemal Batmaz, Hakan Çiçek, Nurettin Oruç ve Harun Biniş'tir. Bu isimlerin 15 Temmuz gecesinde vuku bulan olayların planlanması ve TSK içerisine sızmış örgüt elemanlarıyla iletişim kurulması amacıyla örgütün yöneticisi Fetullah Gülen tarafından görevlendirildiği tespit edilmiştir.

Toplanılan delillere göre, darbe hazırlığı sürecinde Adil Öksüz'ün birçok kez Ankara'ya geldiği ve yurt dışına çıktığı iddianamelerde tespit edilmiştir. Darbeye hazırlık toplantılarının Adil Öksüz'ün ziyaretlerini gerçekleştirdiği bu zaman diliminde organize edildiği belirtilmiştir. Öksüz bu ziyaretlerinde FETÖ üyesi olan yüksek rütbeli askerlerin katılımı ile gerçekleştirilen toplantılar organize etmiş ve kendisi de bu toplantılara iştirak etmiştir. Bir dizi eylemden oluşan darbe teşebbüsü kesinlikle rastgele gerçekleşmiş olaylar bütünü değil kapsamlı bir organizasyon ve planın ürünüdür. Darbe faaliyetlerinin planlanmasında büyük önem arz eden bu toplantılar darbenin aktörleri ve organizasyon süreci konusunda bilgi vermesi açısından çok önemlidir. Bu nedenle sanık Öksüz'ün bulunduğu şehir ve ülkeleri gösteren "Yurtdışı Giriş-Çıkış Analiz Raporu" delil olarak sunulmuştur. Ayrıca darbe hazırlık toplantılarının tarih ve içeriklerine gizli tanık beyanlarında yer verilmiş, sözü edilen tarihlerde Öksüz'ün FETÖ'ye bağlı Kaynak Holding'e ait olan* SIR plakalı bir araçla Konutkent'teki villaya gittiği belirtilmiştir.²⁴

Darbeyi planlama niyeti ile organize edilen toplantılar Adil Öksüz tarafından 27 Aralık 2015 tarihinde başlatılmıştır. Öksüz bu tarihte yapılan toplantıdan sonra 31 Aralık 2015 tarihinde İngiltere'ye gitmiştir. Aynı dönemde diğer sivil yönetici olan Kemal Batmaz da İngiltere'de bulunmaktadır. 14 Mart 2016 tarihinde Adil Öksüz Ankara'ya gelmiş ve birtakım toplantılar düzenleyerek 17 Mart 2016 tarihinde ABD'ye gitmiştir. Öksüz bu tarihten kısa bir süre sonra 21 Mart 2016 tarihinde ABD'den Türkiye'ye dönmüştür.

Bu zaman aralığında darbenin sivil ve askeri yöneticilerinin bulunduğu yerler, darbeye hazırlık faaliyetlerinin anlaşılması için önem arz eder. 17 ila 21 Mart 2016 tarihlerinde sivil sanıklardan Kemal Batmaz, Hakan Çiçek ve Nurettin Oruç da ABD'de bulunmuştur. Asker yöneticilerden tümgeneraller İdris Aksoy ve Kubilay Selçuk da İngiltere'ye gitmek için yurt dışına çıkmıştır. Aynı dönemde Akın

24. "FETÖ'nün en önemli ismi Mehmet Sungur", *Haber*, 12 Eylül 2016.)

Öztürk'ün damadı Yarbay Hakan Karakuş ABD'de bulunmuş ve FETÖ lideri Fetullah Gülen ile darbe planını görüşmüştür.

Yukarıda belirlenen askeri sanıklar Adil Öksüz, Kemal Batmaz, Hakan Çiçek ve Nurettin Oruç ile birlikte 17-21 Mart 2016 tarihlerinde ABD'de örgüt lideri Gülen'le toplantılar yapmıştır. Bu toplantılarda darbe yapılacağı yönündeki kararın kesinleştiği düşüncesi iddianameye yansımıştır. Nitekim iddianameye göre 21 Mart 2016 tarihinde, FETÖ lideri Fetullah Gülen alışılmışın dışında bir şekilde yeşil cübbe giymiş ve bu yolla herkul.org adlı internet sitesi üzerinden diğer örgüt mensuplarına dolaylı bir şekilde mesaj gönderdiği tespit edilmiştir.

Daha sonra Adil Öksüz 5 Mayıs 2016, 27 Mayıs 2016 ve 4 Haziran 2016 tarihlerinde Ankara'da Fetullah Gülen'in talimatları doğrultusunda darbeye katılan askerlerle hazırlık toplantıları yapmıştır.

Adil Öksüz 15 Haziran 2016 tarihinde darbe teşebbüsüne hazırlık faaliyetlerinin planlanması adına toplantı yapmak için Ankara'ya gelmiştir. Bu toplantının ardından İstanbul'a dönmüştür. 20 Haziran 2016 tarihinde ise Nurettin Oruç ile birlikte ABD'ye gitmiştir. Hakan Çiçek ile Adil Öksüz 25 Haziran 2016 tarihinde beraber Türkiye'ye dönmüştür. 20-25 Haziran sürecinde Adil Öksüz, Nurettin Oruç, Hakan Çiçek ve Kemal Batmaz ABD'de bulunmuş ve burada örgüt lideri Fetullah Gülen ile görüşmüştür. Dolayısıyla iddianamelerde darbe hazırlık faaliyetlerinden sorumlu olan sivil isimler Adil Öksüz, Kemal Batmaz, Hakan Çiçek, Nurettin Oruç ve Harun Biniş olarak tespit edilmiştir. Harun Biniş, Ankara 2. Ağır Ceza Mahkemesi'nde FETÖ/PDY kapsamında usulsüz dinlemelere dair yürütülen dava nedeniyle hakkında yakalama kararı bulunduğu için yurt dışındaki hazırlık faaliyetlerine katılamamıştır.

Adil Öksüz darbe hazırlık faaliyetlerine yurt içinde devam etmek üzere 25 Haziran 2016 tarihinde ABD'den Türkiye'ye dönmüştür. Ayrıca belirtmek gerekir ki yukarıda belirtilen seyahatlerde diğer sivil yöneticiler Kemal Batmaz, Hakan Çiçek ve Nurettin Oruç farklı günlerde ülkeden çıkış yapmıştır. Aynı gün çıktıklarında ise aynı uçuşla gitmemiş ve ABD seyahatlerinde de Avrupa ülkeleri üzerinden aktarmalı olarak gitmişlerdir. Bu durum örgütün hazırlık faaliyetlerini gizli bir şekilde yürütmeye devam ettiğini göstermektedir.

Adil Öksüz darbe hazırlık toplantılarını başka kişiler tarafından kiralanan evlerde yapmıştır. Bu kişiler Ahmet Sürmen, Fatih Baştürk, Serkan Aydın ve Murat Bayrakçeken adlı kişilerdir. 6, 7, 8 ve 9 Temmuz 2016 tarihlerinde Ankara Konutkent'te bulunan villada darbe teşebbüsü planının son aşamaları kararlaştırılmış ve bir değerlendirme toplantısı yapılmıştır. Bu toplantıya katılan asker kişi-

ler önem arz etmektedir. TSK'nın çeşitli birimlerine sızarak faaliyet göstermekte olan örgüt mensupları darbe hazırlıklarına iştirak etmişlerdir. Bu kişilerden bazıları Akıncı ve Çatı iddianamelerinde Kurmay Yarbay Turgay Sökmen, Kurmay Albay Bilal Akyüz, Kurmay Yarbay Mustafa Barış Avıalan, Tuğgeneral Mehmet Partigöç, Tuğgeneral Gökhan Şahin Sönmeze, Tuğamiral Ömer Faruk Harmancık, Kurmay Albay Murat Koçyiğit olarak belirlenmiştir. Tuğamiral Ömer Faruk Harmancık ve Birol Kurubaş'ın parmak izleri villada tespit edilmiş ve Genelkurmay Başkanı Hulusi Akar'ın başdanışmanı Kurmay Albay Orhan Yıkılkan'ın ofisinde villayı kiralayan Empati Danışmanlık Şirketi antetli bir not kağıdı bulunmuştur.

Sanık itiraflarına dayanan iddianamelerde toplantıyı yöneten şahıs Adil Öksüz olarak saptanmıştır. Öksüz bu toplantıyı yönettiği gibi toplantıya katılanlara namaz da kıldırıştır. Ayrıca Öksüz namazdan sonra bu kişileri motive edip destekleyecek mahiyette bir konuşma yapmıştır. Adil Öksüz buna ek olarak hapisshanede tutuklu ya da hükümlü olan FETÖ üyelerinin çıkması için bir plandan bahsetmiştir.

İddianamede Adil Öksüz'ün darbe girişimindeki rolüne ve darbe girişiminin hazırlık faaliyetlerinin başlangıcına işaret eden önemli bir bilgi de 27 Aralık 2015 tarihinde başlayan ve darbe gününe kadar tekrarlanan Akıncı Üssü seyahatleridir. Baz istasyonu ve HGS kayıtlarına göre Adil Öksüz tam 12 defa Akıncı Üssü ve Kazan ilçesi çevresine seyahat gerçekleştirmiştir. Bu bilgiler hem darbe hazırlıklarının 2015 yılı sonlarında başladığını teyit ediyor hem de bizzat yerinde yürütülen ayrıntılı ve kapsamlı bir çalışma yapıldığını gösteriyor.

Öksüz bu toplantı sırasında birçok defa farklı bir odada FETÖ lideri Fetullah Gülen ile konuşmuş, toplantı salonuna girdiğinde Gülen ile konuştuğunu ifade ederek toplantıya katılanlara Gülen'in selamını iletmiştir. Adil Öksüz kendisinin yurt dışına gideceğini ve tekrar örgüt lideri Fetullah Gülen ile konuşacağını yine bu toplantıda ifade etmiştir. Toplantılara katılan bir şahsın olumsuz düşüncesini belirtmesi karşısında Adil Öksüz tepki göstermiş ve bu düşüncelerin şeytani olduğunu söylemiştir.

Bu toplantılarda alınan kararlardan önemli olanlar Darbe Çatı iddianamesinde gizli tanık ifadesine göre şöyle sıralanmıştır:

- 15 Temmuz darbe gecesi ilk yapılacak işin Özel Kuvvetler Komutanlığında görevli timlerce Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın alınarak bir yerde muhafaza edilmesi (Huber Köşkünden alınarak Hava yolu ile İstanbul'da kısa bir süre bekletip, yine hava yolu ile denize açılacak bir gemiye indirilerek muhafaza edilmesi)

- Başbakan Binali Yıldırım'ın Ankara ilinden yine Özel Kuvvetler Komutanlığında görevli timlerce alınarak Akıncılar Hava Üssü'ne getirilerek burada muhafaza edilmesi
- İçişleri Bakanı Efkan Ala'nın, Ankara ilinden yine Özel Kuvvetler Komutanlığında görevli timlerce alınarak Akıncılar Hava Üssü'ne getirilerek burada muhafaza edilmesi
- MİT Müsteşarı Hakan Fidan'ın MİT Müsteşarlığından Özel Kuvvetler timi tarafından alınarak Akıncı Üssü'ne getirilerek burada muhafaza altına alınması
- Emniyet Genel Müdürü Celalettin Lekesiz'in konutundan jandarma birimlerince alınarak Akıncılar Hava Üssü'nde muhafaza edilmesi
- TEM Dairesi Başkanı Turgut Arslan'ın konutundan jandarma timlerince alınarak Akıncı Üssü'ne getirilerek muhafaza edilmesi
- Emniyet İstihbarat Daire Başkanı Engin Dinç'in konutundan jandarma timlerince alınarak Akıncı Üssü'ne getirilerek muhafaza edilmesi
- Özel Harekat Daire Başkanının konutundan jandarma timlerince alınarak Akıncı Üssü'ne getirilerek muhafaza edilmesi
- Genelkurmay Başkanı Hulusi Akar'ın ikna edilmeden bu darbenin kesinlikle başarılı olamayacağı konuşulmuş, özellikle Adil Öksüz'ün, Genelkurmay Başkanının ikna edilmesinde herhangi bir sıkıntı çıkmayacağı yönündeki düşüncesi orada bulunanlar üzerinde hakim görüş olmuş
- Jandarma Genel Komutanı Galip Mendi'nin FETÖ üyesi olmadığı ancak darbe girişimini destekleyebileceği görüşünün orada bulunanlar tarafından benimsendiği
- Çakırsöğüt'te bulunan komando tugayının Ankara iline hava yolu getirilerek Ankara ilinin genel güvenliğinin sağlanması için ihtiyaç olan kuvvetlere takviye verilmesi

Planlamada Başbakan ve bakanların alınması görevinin darbeciler tarafından ele geçirilecek Özel Kuvvetler Komutanlığına verildiği görülüyor. Ancak bu komutanlığın darbenin kilit isimlerinden Tuğgeneral Semih Terzi tarafından ele geçirilmesinin başta şehit Astsubay Ömer Halisdemir'in kahramanlığı ve fedakarlığı olmak üzere darbeci olmayan askerlerce engellenmesi, hükümet yetkililerinin darbecilerin eline geçmesini önlemiştir. Eğer Özel Kuvvetler Komutanlığı darbecilerin kontrolüne geçseydi ve yeterli sayıda özel kuvvet mensubu Ankara'ya aktarılsaydı darbe girişiminin bastırılması çok daha güç olurdu. Ayrıca bu bilgi darbe girişimi sırasında hükümet üyelerinin neden darbeciler tarafından alıkonulmadığı sorularını da cevaplıyor.

9 Temmuz 2016 tarihinde yukarıda belirtilen değerlendirme toplantısı tamamlanmıştır. Tanık ifadeleri, uçuş ve kamera kayıtlarının da gösterdiği gibi Adil Öksüz ve Kemal Batmaz 11 Temmuz 2016 tarihinde aynı uçakla ABD'ye gitmiştir. Burada Fetullah Gülen ile darbeye hazırlık planları ile ilgili olarak görüşmüş ve son gelişmeler hakkında FETÖ lideri Fetullah Gülen'i bilgilendirmişlerdir. Bu toplantılarda Gülen darbe planlarını onaylamıştır. Darbenin sivil yöneticileri olan bu iki kişi son talimatları alarak 13 Temmuz 2016 tarihinde aynı uçakla Atatürk Havalimanı'na gelmiştir.

9 Temmuz 2016 tarihinde Adil Öksüz'ün başkanlığını yaptığı toplantılara, Hava Kuvvetleri Komutanlığı İstihbarat Başkanlığında Müşterek Hava Harekat Merkezi (MUHAYM) başkanı olarak görev yapan Tuğgeneral Gökhan Şahin Sönmezateş de katılmıştır. Belirtilen bu toplantının ertesi günü 10 Temmuz 2016 tarihinde Gökhan Şahin Sönmezateş MUHAYM Başkanlığına İstihbarat Yüzbaşı Ali Pehlivan'ı çağırılmış ve kendisi ile çeşitli konularda konuşmuştur. Ali Pehlivan'ın itiraflarına göre Gökhan Şahin Sönmezateş'in anlattığı hususlar içerisinde Hz. Musa ve Hz. Hızır hikayesi gibi dini referanslar içeren hikayeler ile birlikte darbenin planlanması için önemli olan bilgiler de mevcuttur. Bu bilgileri paylaşırken Ali Pehlivan'dan dinlediklerini başkasına anlatmamak üzere yemin etmesini istediği belirtilmiştir. Buna müteakip Gökhan Şahin Sönmezateş "coğrafi analiz sistemi" adlı bir program açtıktan sonra bu program üzerinden TÜRKSAT binası, İstanbul'da bulunan Kalender Orduevi, Cumhurbaşkanlığı Köşkü gibi kurumların resmini ekranda göstermiştir.

Gökhan Şahin Sönmezateş, Ali Pehlivan'dan bu kurumlar ve yerlerin koordinatlarını tespit ederek fotoğrafların üzerine işlenmesini istemiştir. Buna benzer taleplerini aynı şekilde Kurmay Yarbay Veli Bilgin'e de ilettiği tespit edilmiştir. Sonuç olarak bu istekler yerine getirilerek, koordinatları tespit edilen yerlerin fotoğrafları bir zarf içerisinde Gökhan Şahin Sönmezateş tarafından teslim alınmıştır.

12 Temmuz 2016 tarihinde, ülkenin çeşitli yerlerinde askeri uçaklar kullanılarak birtakım hazırlıklar yapıldığı tespit edilmiştir. Ceride kayıt defterine²⁵ göre Diyarbakır'da 8. Ana Üs Komutanı olan Tuğgeneral Deniz Kartepe ve diğer pilotlar Ceyhan Karakurt ve Yarbay Ahmet Özdemir iki adet F-16 uçağıyla beraber Dalaman Havalimanı'na uçuş gerçekleştirmiştir. Havaalanına inmeden önce de Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın kaldığı otelin etrafında uçuş yaparak fotoğraf

25. Ceride kayıt defteri: Bir askeri birlikte gerçekleşen tüm işlem ve olayların günlük olarak kaydedildiği defter.

çekmiştir. Bu uçuşlar aylık uçuş planlamasında yoktur. Buna rağmen Eskişehir Muharip Hava Kuvveti ve Hava Füze Savunma Komutanlığında Tümgeneral rütbesiyle kurmay başkanı olarak görev yapan Suat Murat Semizden bu uçuşlar için onay alınmıştır.

13 Temmuz 2016 tarihinde ise yukarıda bahsedilen ve darbenin asker yöneticileri arasında olan Gökhan Şahin Sönmezates uçuşa “yakıt alma bahanesi” ile Dalaman güzergahını ekletmiştir. Bu eklemeyi ise Tuğgeneral Recep Ünal’a yaptırmıştır. Yine bu tarihte Akıncı 4. Ana Jet Üs Komutanı Tuğgeneral Hakan Evrim ile pilot Yüzbaşı Ahmet Tosun F-16 uçağı ile Diyarbakır’a gitmiştir. Burada uçaklara “gelişmiş hedefleme podu olan sniper cihazı” takılmış ve darbe günü hakkında planlar yapılmıştır.

14 Temmuz 2016 tarihinde Akıncı 4. Ana Jet Üs Komutanlığında pilot olarak görev yapan Ahmet Pala ile İlker Hazinedar F-16 uçağı ile Bandırma Üssü’ne gitmişler ve burada yine F-16 uçağına yukarıda bahsedilen cihaz taktirılmıştır. Ayrıca bu tarihte akşam saatlerinde Binbaşı Mehmet Fatih Çavur; Adem Kırcı, Mehmet Çetin Kaplan ve Müslim Macit’i evine çağırarak bu kişiler ile Akıncı Üssü’nde gerçekleştirilecek faaliyetlere ilişkin planlamalar yapılmıştır.

Aynı gün 14 Temmuz 2016 tarihi akşamında Akıncı 4. Ana Jet Üs Komutanı Tuğgeneral Hakan Evrim saat 19.30’da Kurmay Binbaşı Ersin Eryiğit’i makamına çağırarak kendisine toplam 27 adet F-16 uçağına Mustafa Azimetli tarafından bildirilecek mühimmatların yüklenmesi talimatını vermiştir. Bu talimat ertesi gün akşamında 25 adet uçağına yükleme işlemi ile yerine getirilmiştir.

15 Temmuz 2016 tarihinde Akıncı 4. Ana Jet Üs Komutanlığında Cuma günü yapılan bayrak töreni, “havanın sıcak olması” gibi bir bahane ile 14.00’de yaptırılmıştır. Bu şekilde mesai erken bitirilmiş ve darbeye teşebbüs faaliyetlerine katılımı uygun görülmeyen kişiler evlerine gönderilmiştir. Daha sonra Akıncı Üssü’ne darbeyi destekleyen asker ve sivil kişilerin geldiği tespit edilmiştir. Bu kişiler Akıncı iddianamesinde belirtildiği üzere “Yurtta Sulh” denilen bir parola ile içeri alınmış ve saat 15.00’da darbe hazırlık toplantılarına katılmıştır.

15 Temmuz 2016 tarihinde aylık uçuş planlanmasında bulunmamasına rağmen iki adet GÖREN²⁶ uçağı Kayseri 12. Hava Ulaştırma Üs Komutanlığından Akıncı Üssü’ne gelmiştir. Bu uçakların amacı “koordinat ve hedef belirleme çalışması” yürütmektir.

26. GÖREN uçağı: Hava Kuvvetleri Komutanlığının istihbarat, keşif ve gözetleme görevlerinde kullandığı, Kayseri 12. Hava Üs Komutanlığında konuşlu olan ve darbeci pilotlar tarafından Akıncı’ya getirilen C-160 tipi askeri uçak.

Darbe hazırlık sürecinin doğrudan FETÖ mensubu sivil ve askerler tarafından yapıldığına dair bu bilgiler hem tanık hem de sanık ifadelerine dayanmaktadır. İzmir Cumhuriyet Başsavcılığınca dinlenen “Şapka” ve “Kuzgun” isimleri ile anılan iki gizli tanık, FETÖ üyelerince Ankara’ya çağrıldıklarını, Konutkent’teki villada yapılan darbe hazırlıklarına katıldıklarını, Adil Öksüz’ün yönettiği bu toplantılarda darbe planlamalarının yapıldığını, Öksüz’ün sık sık yan odada Fetullah Gülen ile görüşüğünü ve yurt dışına gidip –Gülen’i kastederek– “büyüğümüzle görüşüp geleceğim” dediğini belirtmişlerdir.

Aynı şekilde (Darbe Çatı iddianamesinde gizli tanık Kuzgun olarak da yer alan) sanık eski Amfibi Deniz Piyade Tugay Komutanı Tuğamiral Halil İbrahim Yıldız, Adil Öksüz yönetimindeki darbe hazırlık toplantılarına katıldığını, kendisine bir kısım generalin rehin alınması görevi verildiğini ve Öksüz’ün “Ben bu çalışmalarını Amerika’ya gidip Fetullah Gülen hocama sunacağım” dediğini itiraf etmiştir.

Genelkurmay Başkanı emir subayı Albay Levent Türkkkan, FETÖ ile askeri okuldan başlayan ilişkini ve meslek hayatı boyunca örgütten aldığı talimatlarla yaptığı işleri ayrıntılı bir şekilde anlattıktan sonra, darbe girişimini bir gün önceden FETÖ mensubu olduğunu bildiği Genelkurmay Başkanı danışmanı Albay Orhan Yıkılkan’dan öğrendiğini, kendisine Genelkurmay Başkanını rehin alma görevi verildiğini ve bu görevi kabul ettiğini itiraf etmiştir.

Jandarma Genel Komutanlığında görevli Binbaşı Haydar Hacıpaşaoğlu, Jandarma Özel Asayiş Komutanlığında görevli Yarbay F.E.²⁷ Müşterek İstihbarat Koordinasyon Merkezi Başkanlığında görevli Yarbay A.K. ve Jandarma İstihbarat Okulu Komutanlığında görevli Binbaşı M.T. ifadelerinde FETÖ/PDY mensubu olduklarını, örgütü kastederek cemaatle ilişkili kişilerin Ağustos’taki YAŞ toplantısında ihraç edileceğini, sayının 3.000 civarında olduğunu, bu gidişe dur demek gerektiğini, bu sebeple darbe yapılacağını ve darbenin Gülen’in talimatı/isteği doğrultusunda yapıldığını FETÖ’cü sivil imamlar tarafından kendilerine bildirildiğini açıkça itiraf etmişlerdir.

Benzer şekilde Akıncı 4. Ana Jet Üssü’nde görev yapan pilot Teğmen M.M. ifadesinde bir yarbayın “Bizim isim listemiz var, hepsi ellerinde, hepimiz bu listedeyiz, bazı generallerden alınmaya başlandı, sonra tek tek bize gelecek, bu işi bugün yapmamız gerekiyor, onlardan önce davranmamız gerekiyor” dediğini aktarmış ve FETÖ’nün darbe yaptığını bildiğini belirtmiştir.

27. İtirafçı olan sanıkların tam isimleri iddianamede yer almamaktadır.

Yarbay pilot İlkay Ateş küçük yaşlardan itibaren FETÖ mensubu olduğunu ve darbe girişiminden iki gün önce Yenimahalle Anadolu Bulvarı'na yakın bir evde Yarbay Özcan Karacan, Yüzbaşı Taha Fatih Çelik ve Yarbay Erdal Başlar ile toplantı yaptıklarını, gerçek ismini bilmediği Ramazan adındaki birinden bilgi ve talimatlar aldıklarını ifade etmiştir. Bunlara benzer şekilde darbeye katılan çok sayıda asker FETÖ mensubu olduklarını ve darbeyi FETÖ mensuplarının gerçekleştirdiğini bildiklerini itiraf etmiştir.

DARBE GİRİŞİMİ SIRASINDA YAŞANANLAR

DARBE İHBARININ YAPILMASI VE GİRİŞİMİN ÖNE ALINMASI

Akıncı iddianamesine göre darbe günü gerçekleşen olaylar Akıncı Üssü'nde 15 Temmuz 2016 tarihinde saat 16.00 sularında başlamış ve ertesi gün öğlen 13.00 gibi bitmiştir. Darbe günü gerçekleşen olayların ortaya koyulmasıyla, bu olaylar dizisinin faili olarak çok ciddi ve karmaşık bir örgütün varlığı görülecektir.

Saat 15.30²⁸ sıralarında MİT'e gelen H.T. isimli pilot binbaşı tarafından yapılan ihbar ile devletin üst kurumlarında bir hareketlilik yaşanmıştır. Bu ihbara göre Kara Havacılık Komutanlığındaki FETÖ üyesi askerler tarafından MİT'e ve MİT Müsteşarı Hakan Fidan'a bir saldırıda bulunulması planlanmıştır. Binbaşı H.T. izinde iken bir bahane ile çağrıldığını, kendisini çağırın Binbaşının "Bugün akşam 19.00'dan itibaren 2 adet Sikorsky, 1 adet Cougar helikopteri ile izinsiz olarak uçuş yapılacağını, uçuşun geç saatlere kadar devam edeceğini, bu arada MİT Müsteşarı Hakan Fidan'ın alınacağını, kendisi gibi çağırdığı pilotun da aynı cemaatten olduğunu, bu uçuşu yaparken başka bir pilot yarbayın da kendilerine yardımcı olacağını" aktarmıştır.

Bunun üzerine Müsteşar Hakan Fidan, Genelkurmay 2. Başkanı Orgeneral Yaşar Güler'i telefonla aramış ve daha fazla bilgi almak üzere Genelkurmay Karargahı'na yardımcısını göndermiştir. Müsteşar yardımcısı Genelkurmay 2. Başkanı Orgeneral Yaşar Güler'i bilgilendirmiştir. Yaşar Güler kendisine verilen

28. MİT TBMM Darbe Girişimi Araştırma Komisyonu'nu bilgilendirme raporu, 22 Mayıs 2017.

bilgileri Genelkurmay Başkanı Orgeneral Hulusi Akar'a aktarmış ve büyük bir olay olduğu düşüncesi ile Hakan Fidan'ın çağrılmasını önermiştir. Saat 18.10'da MİT Müsteşarı Hakan Fidan Genelkurmay Karargahı'na gelerek komutanların toplantısında "gelen ihbarın daha büyük planın parçası olabileceğini" ve "bir faaliyet icra edileceğini" bildirmiştir. Bunun üzerine kısa zaman sonra Hulusi Akar, Silahlı Kuvvetler Harekat Merkezi'ni aramış ve Türk hava sahasını her türlü askeri uçuşa yasaklayarak havada bulunan tüm araçların indirilmesi emrini vermiştir.

Yukarıda belirtilen emrin aksine hava trafiğinin açılması için çeşitli bahaneler dile getirildiği tespit edilmiştir. Darbeciler tarafından hava trafiğinin açılması için Antalya'da 19.50 sıralarında yapılması öngörülen gösteri uçuşu bahane olarak öne sürülmüştür. Bununla ilgili olarak Hava Kuvvetleri Harekat Merkezi amiri Albay Devrim Orhan, Genelkurmay Silahlı Kuvvetler Harekat Merkezine telefon açarak hava trafiğini tekrar açtırmak istemiştir. Belirtilen telefon konuşmasına ait kayıtlar Akıncı iddianamesinde ayrıntılı olarak yer almıştır. Görüşmelerin sonucunda saat 20.05 itibarıyla darbeciler hava kuvvetlerinde bulunan FETÖ üyelerine uçuşu serbest bırakılmayan diğer uçuşların da serbest olduğunu duyurmaya başlamıştır.

Akıncı iddianamesinde belirtildiğine göre saat 19.25'te Genelkurmay Başkanı Orgeneral Hulusi Akar, MİT'ten gelen bilginin daha büyük bir planın parçası olabileceğini öngörerek ve alınan tedbirlerle yetinmeyerek Ankara Garnizon Komutanı Korgeneral Metin Gürak'ı telefonda arayıp bizzat Etimesgut Zırhlı Birlikler Tümenine gitmesini hiçbir tank ve zırhlı aracın herhangi bir sebeple birlik dışına çıkmasına müsaade edilmemesi yönünde tedbirler almasını emretmiştir.

Aynı saatte, MİT Müsteşarı Hakan Fidan, Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın güvenliği ile ilgili olarak ayrıntılı bilgiyi kendisinin koruma müdüründen öğrenmiştir. Saat 20.09 sıralarında ise Genelkurmay Başkanının talimatıyla Kara Kuvvetleri Komutanı Orgeneral Salih Zeki Çolak yapacağı seyahat için uçak hazırlanması gerekçesiyle Kara Havacılık Komutanlığına giderek orada çeşitli denetlemelerde bulunmuş ve personelle ilgili tutuklamalar olabileceğini öngörerek askeri savcı ve merkez komutanını yanına almıştır.

Bu saatlerde Hava Kuvvetleri Komutanı Orgeneral Abidin Ünal ve Deniz Kuvvetleri Komutanı Oramiral Bülent Bostanoğlu İstanbul'da, Jandarma Genel Komutanı Orgeneral Galip Mendi ise Ankarada bir düğüne katılmıştı. Komutanlar darbe girişimi başladıktan sonra farklı yollarla hareketlilikten haberdar olmuşlardır. İlerleyen saatlerde bazı komutanlar darbeciler tarafından alıkonulacak, bazıları ise yakalanmadan darbeye karşı faaliyet yürütmeyi başaracaktır.

Çolak'ın Kara Havacılık Okulu'na gidişi ve orada yaptığı görüşmeler üzerine Genelkurmay Karargahı'nda darbeciler durumu anlamışlardı. Saat 19.26'da İkinci Başkan Yaşar Güler'in Özel Kalem Müdürü Kurmay Yarbay Bünyamin Tuner, Mehmet Partigöç'ün odasına girerek komutanlar ve MİT Müsteşarı Hakan Fidan arasında yapılan görüşmeler hakkında bilgi verdi. Saat 20.09'da Genelkurmay Personel Daire Başkanı İlhan Talu, Genelkurmay Başkanı'nın katında MİT Müsteşarı Hakan Fidan'ı gördü ve Kurmay Albay Cemil Turhan'a; "Kara Kuvvetleri Komutanı Orgeneral Salih Zeki Çolak'ın Kara Havacılık Komutanlığına gittiğini, FETÖ mensubu personelle ilgili tutuklamaların hemen başlayacağını" söyledi. Böylece darbe girişimine hazırlanan FETÖ mensubu askerler darbenin başarısızlığa uğramasından endişe duyarak 16 Temmuz 2016 saat 03.00 olarak planlanan girişimi öne çekmiş ve darbe saatini 20.30 olarak belirlemiştir. İddianamedeki bilgilere göre bu plan değişikliği hem askerler hem de sivil darbe yöneticilerinin bilgisi dahilinde gerçekleşmiştir.

DARBE GİRİŞİMİNİN BAŞLAMASI VE İCRASI

Darbe teşebbüsünün gerçekleşmesine yaklaşan bu zaman diliminde görevli personelin olağandışı bir şekilde yer değiştirdiği saptanmıştır. Bu olaylardan önemli olanlardan bazıları şu şekilde sıralanabilir. Saat 20.23'te Akıncı 4. Ana Jet Üs Komutanlığında 33 Özel Kuvvetler görevlisi toplanarak Genelkurmay Karargahı'na doğru bir otobüs ile yola çıkmış ve saat 21.20'de karargaha ulaşmıştır. Saat 20.46'da darbe planındaki değişiklik nedeniyle evine gitmiş olan Genelkurmay Stratejik Daire Başkanı Tümgeneral Mehmet Dişli, evinden Genelkurmay Karargahı'na geri dönmüş ve Genelkurmay komuta katına Kurmay Albay Orhan Yıkılkan ile beraber çıkmıştır.

Saat 21.00'da Tümgeneral Mehmet Dişli, Genelkurmay Başkanı Orgeneral Hulusi Akar'ın makam odasına girmiş ve kendisine elindeki notları okuyarak darbenin başladığını bildirmiştir. Akar'ı ikna etme ve darbenin başına geçirme düşüncesinde olan Dişli'ye karşı Akar şiddetli bir tepki göstermiştir. Akar'ın ikna edilememesi ve gösterdiği bu tepki karşısında, Mehmet Dişli ve yanında gelen çok sayıda darbeci kendisini tehdit etmiş ve ellerini plastik kelepçe ile bağlamıştır. Saat 23.03 civarında Genelkurmay Başkanı Akar darbeci Mehmet Dişli, Fırat Alakuş ve diğer özel kuvvet görevlileriyle A-1 kapısından çıkartılmış ve Akıncı Üssü'nde götürülmek üzere helikoptere bindirilmiştir.

Genelkurmay Başkanı Orgeneral Hulusi Akar'ın ifadesine göre, 4. Ana Jet Üssü Komutanı Tuğgeneral Hakan Evrim kendisine "dilerseniz sizi kanaat önde-

rimiz Fetullah Gülen ile görüşürüz” demiş fakat Akar bunu reddetmiştir. Ayrıca Ömer Faruk Harmancık, Hulusi Akar’a darbe bildirisini okumuş ve bu bildiriye televizyonda okumasını istemiştir. Daha sonra saat 21.26’da darbeciler Genelkurmay Karargahı’ndaki Silahlı Kuvvetler Harekat Merkezinin giriş çıkışını kontrol altına almıştır.

Saat 21.23’te ise Genelkurmay Personel Başkanı Korgeneral İlhan Talu, Özel Kuvvetler Komutanlığı personeline Genelkurmay Karargahı koridorunda yol göstermiş ve oradaki ikinci başkan ve nöbetçi astsubaya bu olayların bir tatbikat olduğunu söyleyerek yanıltmıştır. Genelkurmay Başkanı Orgeneral Hulusi Akar’ın rehin alındığı Anadolu Ajansı tarafından 00.50 sıralarında duyurulmuştur.

Darbeciler ayrıca Genelkurmay İkinci Başkanı Yaşar Güler, Kara Kuvvetleri Komutanı Salih Zeki Çolak ve Jandarma Genel Komutanı Galip Mendi’yi de rehin almışlardır. Genelkurmay Başkanı Akar’ın başyaveri Levent Türkkan’ın “Komutanımız bekliyor” diyerek Kara Kuvvetleri Komutanı Çolak’ı karargaha çağır-
mış ve yanındakiler ile birlikte karargaha girdiğinde derdest edilmek istendi. Çıkan olaylarda Çolak’ın yanındaki koruma Başçavuş Bülent Aydın özel kuvvet-
lerce açılan ateşle şehit edildi.

Benzer şekilde Yaşar Güler’in Akıncı Üssü’ne götürülmek üzere Genelkur-
may Karargahı’ndan çıkarılması sırasında çatışma çıkmış ve o gece nöbetçi olan
ve durumu fark eden Muhafız Tabur Komutanı Yarbay Osman Tolga Kılınçarslan
yaralanmış ve darbeci Mehmet Akkurt öldürülmüştür.

Darbe Çatı soruşturması kapsamında darbenin yürütme konseyi niteliğinde
olan Yurtta Sulh Konseyinin 38 üyesi tespit edilmiş ve bu isimlere iddianamede
yer verilmiştir. Yurtta Sulh Konseyi üyelerinin isimleri ve darbe girişimi gecesin-
deki görevlerini içeren tablo şu şekildedir:

YURTTA SULH KONSEYİ ÜYELERİ:	
İsim ve Rütbeleri	Ünvanları
Hava Pilot Orgeneral Akın Öztürk	Yüksek Askeri Şura Üyesi
Korgeneral İlhan Talu	Genelkurmay Personel Başkanı
Tümgeneral Mehmet Dişli	Genelkurmay Stratejik Dönüşüm Daire Başkanı
Tuğgeneral Mehmet Partigöç	Genelkurmay Personel Başkanlığı, Personel Plan ve Yönetim Daire Başkanı
Tuğamiral Ömer Faruk Harmancık	Kuzey Deniz Saha Komutanlığı Kurmay Başkanı
Tuğamiral Sinan Sürer	Genelkurmay İstihbarat Başkanlığı, 1. İstihbarat Analiz ve Değerlendirme Daire Başkanı
Kurmay Albay Orhan Yıkılkan	Genelkurmay Başkanı Başdanışmanı
Kurmay Albay Cemil Turhan	Genelkurmay Personel Başkanlığı General-Amiral Şube Müdürü
Kurmay Albay Ramazan Gözel	Genelkurmay Başkanlığı Özel Kalem Müdürü
Kurmay Albay Osman Kılıç	Genelkurmay Başkanlığı Özel Kalem Müdürlüğü
Kurmay Albay Doğan Öztürk	Genelkurmay Stratejik Dönüşüm Daire Başkanlığında Proje Geliştirme Şube Müdürü
Kurmay Albay Osman Kardal	Genelkurmay Cari Harekat Dairesi Uluslararası Cari Harekat Merkezi Amiri
Kurmay Albay Fırat Alakuş	Özel Kuvvetler Komutanlığı
Tuğgeneral Erhan Caha	Kara Kuvvetleri Komutanlığı Kuvvet Geliştirme Daire Başkanı
Tuğgeneral Ali Kalyoncu	Kara Kuvvetleri Komutanlığında Personel İşlem Daire Başkanı
Kurmay Albay Muzaffer Düzenli	Kara Kuvvetleri Komutanlığında Kurumsal Dönüşüm Şube Müdürü
Kurmay Albay Mustafa Barış Avıalan	Genelkurmay Personel Plan ve Yönetim Daire Başkanlığında Şube Müdürü
Kurmay Albay Bilal Akyüz	Kara Kuvvetleri Komutanlığında Teşkilat Şube Müdürü
Tuğgeneral Özkan Aydoğdu	2. Zırhlı Tugay Komutanı (İstanbul)
Tuğgeneral Ünsal Coşkun	Kara Havacılık Okulu Komutanı
Kurmay Yarbay Özcan Karacan	Kara Havacılık Komutanlığında Tabur Komutanı
Kurmay Yarbay Halil Gül	Kara Havacılık Komutanlığında Tabur Komutanı
Kurmay Albay Mehmet Şahin	Kara Havacılık Komutanlığı Kurmay Başkanı

Kurmay Albay Muhsin Kutsi Barış	Muhafız Alay Komutanı
Kurmay Albay Ali Yazıcı	Cumhurbaşkanlığı Başyaveri
Tuğgeneral Semih Terzi	Özel Kuvvetler 1. Tugay Komutanı
Tuğgeneral Murat Aygün	58. Topçu Tugay Komutanı (Polatlı)
Tümgeneral Osman Ünlü	Topçu ve Füze Okulu Komutanı (Polatlı)
Kurmay Yarbay Ertuğrul Terzi	28. Mekanize Tümen Komutanlığında Tabur Komutanı (Mamak)
Kurmay Yarbay Savaş Kabaklı	28. Mekanize Tümen Komutanlığında Tabur Komutanı (Mamak)
Tuğgeneral Ahmet Bican Kırker	Kara Kuvvetleri Komutanlığında Personel Plan ve Yönetim Daire Başkanı
Tuğgeneral Ali Osman Gürcan	Jandarma Genel Komutanlığında 1. Jandarma Komando Tugay Komutanı (Çakırsöğüt)
Kurmay Yarbay Turgay Sökmen	Jandarma Genel Komutanlığı
Kurmay Yarbay Murat Koçyiğit	Jandarma Genel Komutanlığı
Hava Tuğgeneral Gökhan Şahin Sönmezates	Hava Kuvvetleri Komutanlığı Müşterek Hedef Analiz Yönetim Başkanı
Hava Tümgeneral Kubilay Selçuk	2. Ana Jet Üssü Komutanı (İzmir/Çiğli)
Hava Tuğgeneral Hakan Evrim	4. Ana Jet Üssü Komutanı (Ankara/Akıncı)
Hava Kurmay Albay Ahmet Özçetin	4. Ana Jet Üssü Harekat Komutanı

Ancak hemen şunu belirtmek gerekir ki darbenin asıl yöneticileri bu konsey üyeleri değil FETÖ'nün görevlendirdiği sivil imamlardır. İlk bölümde açıklandığı üzere FETÖ mensubu kamu görevlileri ve askerler için sivil imamlara mutlak itaat asıl olduğundan Yurtta Sulh Konseyi üyelerinin kimlerden oluştuğu çok da önemli değildi. Darbenin merkezi olan Akıncı Üssü'ndeki olaylara ilişkin iddianameye göre 15 Temmuz darbe girişimini Akın Öztürk, Kubilay Selçuk, Ünsal Coşkun, Ömer Faruk Harmancık, Hakan Evrim, Ahmet Özçetin, Mehmet Fatih Çavur ile FETÖ'nün sivil kanadına mensup Adil Öksüz, Kemal Batmaz, Hakan Çiçek, Nurettin Oruç ve Harun Biniş gibi isimler 143. Filodan bizzat yönettiler. Bu şahısların kimin nereye ne şekilde gideceğine, hangi eylemlerin yapılacağına, hangi noktaların uçak ve helikopterle vurulacağına karar verdikleri, alınan kararları Ahmet Özçetin ve Mehmet Fatih Çavur'a ilettikleri tespit edilmiştir.

Akıncı Üssü'ndeki güvenlik kamerası görüntülerinde Kemal Batmaz, Harun Biniş ve Nurettin Oruç net bir şekilde görülmektedir. Adil Öksüz ve Hakan Çi-

çek'i Akıncı Üssü'nde gösteren bir görüntü olmamakla birlikte Öksüz'ü o gece Akıncı Üssü'nde darbe girişimini yönetir şekilde gördüklerini söyleyen üç kişi var: Akıncı Üssü Komutanı Tuğgeneral Hakan Evrim, pilot Albay Uğur Kapan ve Üsteğmen Müslüm Macit. Hakan Çiçek ise üste olduğunu kabul etmekle beraber kalkışma ile bir ilişkisinin olmadığını iddia etmektedir.

Darbe girişimi bastırıldıktan sonra 16 Temmuz günü bu sivil imamların beşi de Kazan ilçesindeki Akıncı Üssü içinde veya yakınlarında yakalanmışlardı. Adil Öksüz, Kemal Batmaz ve Harun Biniş o bölgede bulunmalarını arsa ve tarla bakmak olarak açıklamaya çalışmışlar, Hakan Çiçek bir öğrencisinin velisi olan albayın sosyal bir etkinlik olarak ifade ettiği daveti üzerine üsse geldiğini iddia etmiş ve Nurettin Oruç ise hayvan yetiştiriciliği hakkında çekeceği belgeselin hazırlıkları için bölgeye geldiğini söylemiştir. Sakarya Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'nde öğretim üyesi olan Adil Öksüz'ün bizzat Fetullah Gülen'le çekilmiş resim ve görüntüleri dosyaya girmiştir. Daha önce örgütün hava kuvvetleri imamı olduğu tespit edilen Öksüz'ün darbe girişimi sırasında TSK imamı olduğu değerlendirilmiştir. Kemal Batmaz'ın FETÖ'ye yakın bir holdingde genel müdür olduğu ve Hakan Çiçek'in ise FETÖ'ye yakın bir özel okulun sahibi olduğu tespit edilmiştir. Nurettin Oruç FETÖ/PDY kapsamında hakkında işlem yapılan bir şirketin hissedarıdır. İptal edilen KPSS'ye girdiği ve şirket ortağı ile bazı yakınlarının bu sınavdaki usulsüzlükler sebebiyle yargılandıkları bilinmektedir. İddianamede cüzi bir maaşla çalışırken defalarca ABD'ye gidebilmesi bir şüphe sebebi olarak görülmüş ve Milli Eğitim Bakanlığındaki öğretmenlik görevinden darbede görev alma amacıyla istifa ettiği değerlendirilmiştir. Harun Biniş'in ise FETÖ'ye yakın dört farklı şirkette hisselerinin bulunduğu ve TİB'e karşı gerçekleşen usulsüz dinleme yargılamasının sanıklarından biri olduğu tespit edilmiştir.

Mevcut somut delil ve ifadeler doğrultusunda FETÖ'nün sivil imamları vasıtasıyla darbe girişimini bizzat hazırladığı, yönettiği ve icra ettiği konusunda herhangi bir tereddüt söz konusu değildir. Aksi takdirde bu sivillerin darbe günü kalkışmanın yönetim merkezi olan Akıncı Üssü'ne nasıl girdiklerini ve neden burada bulduklarını açıklamak imkansızdır.

Darbe teşebbüsünün başlamasıyla birlikte İstanbul'daki cuntacılar da harekete geçmiştir. İstanbul'da yaşanan olaylar sırasında koordinasyonun Yurtta Sulh isimli Whatsapp grubu üzerinden yapıldığı tespit edilmiştir. Çatı iddianamesinde belirtildiği üzere bu grup Murat Çelebioğlu tarafından kurulmuştur. Saat 21.26'da yazılan mesaja göre E-5 ve TEM'den İstanbul dışına çıkan trafiğin serbest bırakılıp içerideki trafiğin engelleneceği belirtilmiştir.

Saat 21.43 ve 21.47 sularında Türkiye'nin diğer şehirlerinde de hareketlilik görülmüştür. Adana'da İncirlik 10. Üs Komutanlığında yakıt ikmali için tanker uçağı kaldırılmış ve darbe faaliyetlerine katılan F-16 uçaklarına yakıt ikmali yapılmıştır. Ayrıca kanun ve emirlere aykırı olarak yapılan bu uçuşlarda her türlü telsiz ve diğer cihazlar kapatılmıştır ve pilotlarla iletişim sağlanamamıştır.

Saat 22.00'ye doğru belirtilen Whatsapp grubunda AKOM'un darbeciler tarafından kontrol altında tutulduğu belirtilmiştir. Saat 22.05 itibarıyla yine aynı grupta 1. Ordu Komutanının alınması gerektiği talimatı verilmiştir.

Saat 22.20'de, Kayseri'den getirilen GÖREN adlı uçak keşif ve koordinat belirleme amacıyla Akıncı Üssü'nden kaldırılmış, sisteme Gölbaşı Polis Özel Harekat binasının koordinatları girilmiştir. Ayrıca yine bu uçak ile Ankara semalarında insan ve araç trafiğinin kontrolü hakkında F-16 jetlerine çeşitli bilgilendirmelerde bulunulmuştur.

Saat 22.00 itibarıyla İstanbul'da Boğaziçi ve Fatih Sultan Mehmet köprülerinin geçişleri askerler tarafından kapatılmıştır. Haber kanallarında hem Ankara'daki uçuşlar hem de köprü geçişlerin kapatıldığına ilişkin haberler vermeye başlanmış, halk kalkışma hakkında yavaş yavaş bilgi sahibi olmuştur.

Saat 22.21 sıralarında "sıkıyönetim direktifi" konulu mesaj komutanlık ve bakanlıklara gönderilmiştir. Darbecilerin hazırladığı "sıkıyönetim direktifi" ile TSK'nın emir komuta zinciri içerisinde yönetime el koyduğu, bu amaçla "Yurtta Sulh Konseyi"nin teşkil edildiği, tüm yurt çapında sıkıyönetim ve sokağa çıkma yasağı ilan edildiği, devletin atama ve görevlendirmelerinin "Yurtta Sulh Konseyi" tarafından yapılacağı, bunun dışında yapılacak işlemlerin yok hükmünde olduğu, mevcut yürütme organının görevden el çektirildiği, TBMM'nin feshedildiği, tüm vali, kaymakam ve belediye başkanı atamalarının konsey tarafından yapılacağı, siyasi partilerin faaliyetlerinin sonlandırıldığı ve polis kuvvetlerinin sıkıyönetim komutanları emrine alındığı belirtilmiştir. Bu direktif atama listeleri ile birlikte darbeciler tarafından komutanlık ve bakanlıklara gönderilmiştir.

Saat 22.35 olduğunda Diyarbakır 8. Ana Jet Üs Komutanlığında altı adet F-16 uçağı izinsiz bir şekilde kalkmış ve Ankara üzerinde alçaktan uçarak Akıncı Üssü'ne inmiştir. Yaklaşık 10 dakika sonra ise Eskişehir Birleştirilmiş Hava Harekat Merkezine yukarıda belirtilen uçakların kaldırılması için talepte bulunulmuştur. Fakat bu çağrılarının bir sonucu olmamıştır. Saat 23.00'a yaklaşırken Diyarbakır'dan altı adet F-16 uçağı, Akıncı'dan dört adet F-16 uçağı ve bir adet Gören ve de İncirlik'ten iki adet tanker uçağının havada olduğu tespit edilmiştir. Aynı zaman diliminde İstanbul'da darbecilere ait bir zırhlı birlik Fenerbahçe Orduevi'ne doğru yola çıktığı saptanmıştır.

İlerleyen saatlerde darbe teşebbüsünü gerçekleştiren asker yöneticilerin gönderdiği mesaja bakılınca bu kişilerin bizzat öldürmeye kast ettikleri anlaşılmaktadır. Bu mesajlara göre, AK Parti teşkilatının meydanlara geleceği ve bu kişilere ateş edilmesinin serbest olduğu yönünde hukuka aykırı ve konusu suç teşkil eden bir emir verildiği tespit edilmiştir. Nitekim saat 23.00 sıralarında darbeci askerler bu emirleri yerine getirerek Çengelköy'de kalkışmaya direnen vatandaşları hedef alarak ateş etmeye başlamıştır. Yine benzer hadiseler Saraçhane'deki İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin önünde bulunan kalabalık ile darbeciler arasında da gerçekleşmiş ve sivillerin ölümüne ve yaralanmasına neden olmuştur. Saat 23.45 sıralarında darbeciler hava trafiğini engellemek amacıyla Atatürk Havalimanı'nda uçuş trafiğini durdurmaya başlamıştır.

Saat 23.02'de Başbakan Binali Yıldırım çeşitli televizyonların canlı yayınında bu teşebbüsün FETÖ mensubu bir grup asker tarafından yapıldığını açıklayarak halka seslenmiştir. Bu dakikalarda darbe girişimine katılmayı reddeden Genelkurmay Başkanı Hulusi Akar helikopterle Akıncı Üssü'ne zorla götürülmüştür. Saat 23.05 sıralarında ise Mehmet Partigöç, Akın Öztürk; Genelkurmay Başkanı Orgeneral Hulusi Akar'ın ikna edilememesi durumunda kendisinin Genelkurmay Başkanlığına getirileceğini belirtmiştir.

Darbe girişimi ilerledikçe darbeci Mehmet Partigöç, Orhan Yıkılkan, Ramazan Gözel ve Mehmet Dişli tarafından hazırlanan yeni atama listesi gündeme gelmiştir. Çatı iddianamesinde belirtildiğine göre sözde Yurtta Sulh Konseyi tarafından 84 darbeci asker sıkıyönetim komutanı olarak görevlendirilmiş, 413 kişilik sıkıyönetim mahkemeleri görevlendirme listesi ile ayrıca kritik askeri ve sivil makamlar için de 450 kişilik atama listesi hazırlanmıştır.

Darbe girişimine en erken tepki gösteren kurumlardan birisi yargı olmuştur. İstanbul ve Ankara Cumhuriyet Savcılıkları harekete geçerek 23.05'te bu kalkışmayı soruşturmaya başlamıştır. Bu soruşturmanın kapsamında darbe teşebbüsünde bulunan askerler olacağı belirtilmiştir.

Toplanan delillerin gösterdiği üzere 23.09'da izinsiz kalkan uçakların geri indirilmesi yönünde çağrı yapılmasına rağmen Albay Ahmet Özçetin tarafından verilen talimat üzerine bu uçuşlar devam ettirilmiştir. Darbeye hazırlık faaliyetleri bölümünde dikkat çekildiği gibi F-16 uçaklarına tam isabet ile vurmalarını sağlayan lazer podları takılmıştır. Bu uçaklar 23.18'de darbe girişimine direneceği düşüncesiyle Ankara'nın Gölbaşı ilçesinde bulunan Emniyet Genel Müdürlüğü Havacılık Daire Başkanlığına bombalamıştır. Bombalama sonucunda yedi kişi hayatını kaybetmiştir.

Darbe teşebbüsüne karşı tutum takınan şahıslardan biri olan Genelkurmay 2. Başkanı Orgeneral Yaşar Güler 15 Temmuz gecesinde darbeciler tarafından elleri ve kolları bağlanmış bir şekilde helikoptere bindirilerek Akıncı Üssü'ne götürülmüştür. Yaşar Güler ertesi gün sabahına kadar darbeciler tarafından alıkonulmuştur.

Bu kalkışmanın en hareketli ve kanlı eylemleri 16 Temmuz günün ilk dakikalarında gerçekleşmiştir. Tam olarak saat 00.03'te Emniyet Özel Harekat Daire Başkanlığı bombalanmıştır. Emniyet Özel Harekat Daire Başkanlığı hükümetin ve sivil iradenin yanında darbeye karşı direnecek en önemli güç olduğundan ve nitekim darbe girişimine karşı önemli görevler icra ettiğinden bu saldırının hedefi olmuştur. Bu saldırıda 44 özel harekat mensubu polis şehit olurken çok sayıda polis de yaralanmıştır. Bombalama Özel Harekat Daire Başkanlığı binasında ciddi maddi zarara da sebep olmuştur.

Aynı dakikalar içerisinde MİT binasına da saldırılar olmuş, darbecilerin kontrolündeki helikopterlerden ateş açılmıştır. MİT mensupları bu saldırıya karşılık vermiş ve çatışma aralıklarla gece boyu sürmüştür. Darbecilerin MİT'e girmesi ve operasyon yapması mümkün olmamıştır.

Saat 00.13 sıralarında Cumhurbaşkanlığı Muhafız Alayı'ndan gönderilen darbeciler tarafından ele geçirilen TRT'de Yurtta Sulh Konseyi adına hazırlanan darbe bildirisi TRT spikeri Tijen Kardeş'a zorla okutulmuştur. Bildiride tüm yurttan "sıkı yönetim" ilan edildiği ve TSK'nin yönetime el koyduğu belirtilmiştir.

Darbe girişimini haber alan Cumhurbaşkanı Erdoğan helikopterle Dalaman Havalimanı'na geçmiş ve oradan uçakla İstanbul'a hareket etmiştir. 00.20 sıralarında Cumhurbaşkanı'nın uçağını takip etmek için Akıncı Üssü'nden F-16 uçakları kalkmıştır. Bu uçaklar Polatlı üzerinden Afyon istikametine doğru uçmuştur. Bu uçuşun amacının Cumhurbaşkanlığı uçağının Ankara'ya doğru uçuşunu önlemek olduğu anlaşılmıştır. Daha sonra yine bu iki uçak Ankara üzerinden alçaktan uçmuş ve yaklaşık bir saat sonra Akıncı Üssü'ne geri dönmüştür.

Saat 00.24 sıralarında Cumhurbaşkanı Erdoğan önce CNN Türk haber kanalı ve sonrasında diğer haber kanallarına görüntülü olarak bağlanarak herkesçe bilinen tarihi konuşması ile olayların seyrini değiştirmiştir. Telekonferans yöntemiyle halka seslenen Erdoğan bu kısa konuşmasında kalkışmanın niteliğini şu cümlelerle gözler önüne sermiştir:

Bugünkü bu gelişme gerçekten Türk Silahlı Kuvvetlerimizin içindeki bir azınlığın ne yazık ki kalkışma hareketidir ve bu malum yapıya ait paralel yapılanmanın teşvik ettiği üst akıl olarak onları kullandığı bir harekettir, ülkemizin birliği, beraberliği ve bütünlüğüne yönelik bu harekete karşı milletçe vereceğimiz güzel bir cevapla onlar gerekli olan cezayı alacaklardır.

“Cumhur”un başı olarak Başkomutan olduğunu hatırlatan Erdoğan daha sonra da millet olarak bu kalkışmaya karşı durulması gerektiğini ifade etmiş ve halkı meydanlarda toplanmaya çağırmıştır. Erdoğan’ın konuşmasının ardından camilerde selalar okunmaya başlamış ve vatandaşlar mahiyetini anladıkları bu kalkışmaya direnmek için sokaklara çıkmıştır.

Darbeciler Erdoğan’ın konuşmasının yayınlanmasından ve diğer darbe karşıtı televizyon yayınlarından rahatsız olduklarını koordinasyon amaçlı kurdukları Whatsapp grubunda belirtmiş ve bunların “susturulması” için talimat vermişlerdir. Yine gruptaki mesajlara göre darbecilerin saat 00.40 itibarıyla birçok yeri “ele geçirdikleri” belirtilerek direnenlere “sert” bir şekilde karşılık verilmesi emredilmiştir.

Darbeciler çeşitli şekilde bu kalkışmanın halka TSK’nın bütünü tarafından gerçekleştirilmiş gibi yansıtılması için çalışmıştır. Bununla ilgili olarak saat 00.45’te Genelkurmay Başkanlığının resmi internet sayfasında darbeciler tarafından bir korsan darbe bildirisi yayınlamıştır. Bunu bir diğer korsan bildiri takip etmiştir. Böylece darbeciler, bu kalkışmanın FETÖ mensupları tarafından değil TSK tarafından gerçekleştirilen bir kalkışma olduğu algısını yaratmaya çalışmıştır. Bu bildirilerin hangi darbeciler tarafından nasıl gönderildiği daha sonra hazırlanan Darbe Çatı iddianamesinde ayrıntısıyla yer bulmuştur.

Saat 00.56’yı gösterdiğinde darbecilere teslim olmayan Ankara İl Emniyet Müdürlüğü binasına F-16 uçakları iki adet bomba bırakmış iki kişi şehit olmuş ve onlarca kişi yaralanmıştır. Kısa bir zaman sonra, saat 01.08’de Ankara İl Emniyet Müdürlüğü binası ve yakını ikinci kez bombalanmıştır.

Saat 00.57 sıralarında ise darbeciler TÜRKSAT’ı ele geçirerek televizyon yayınlarını kesmek ve kontrol etmek amacıyla harekete geçmiştir. Bu saldırıda darbeciler TÜRKSAT’ın iki güvenlik görevlisini şehit etmiş ancak televizyon yayınlarını durdurmayı başaramamış ve daha sonra da belirtileceği gibi başarısızlıklarından dolayı burayı bombalamaya kalkışmıştır.

Saat 01.00’da İzmir Çiğli Üssü’nden hareket eden darbeci askerler Cumhurbaşkanı Erdoğan’ın kısa süre önce ayrıldığı Marmaris’teki otele saldırıda bulunmak üzere harekete geçmiştir. Aynı zaman diliminde ise darbeci askerler Cumhurbaşkanı’nın çağrısı üzerine sokağa çıkan ve darbeye direnen sivil halka karşı Boğaziçi Köprüsü’nde ateş açarken, Ankara’da Genelkurmay bölgesi ve Kızılay çevresinde arabaların üzerinden tankla geçmişlerdir.

Saat 02.10 sıralarında Akıncı Üssü’nden izinsiz kalkan iki adet F-16 uçağı İstanbul’da alçaktan uçarak tekrar üsse dönmüştür. F-16’ların alçak uçuşlarıyla

sivil halkı yıpratmak halkın direnişini kırmak amaçlanmıştır. Fakat sonraki gelişmelere bakıldığında bu amaca asla ulaşamadığı açıkça görülmektedir. Saat 02.21’de sivil halk darbecilerle mücadele etmek için Genelkurmay Karargahı’nın Milli Savunma Bakanlığı köşesinin bulunduğu doğu giriş kapısından Genelkurmay Kışlası ve Genelkurmay Karargahı’na girmişlerdir. Yukarıda bahsedilen mesaj grubunda belirtildiği üzere kalkışma karşısında direnişe geçen kişilerin oluşturduğu kalabalık grupların ateşle dağıtılacağı şeklinde gayrihukuki ve konusu suç teşkil eden emirler verilmiştir. Nitekim Genelkurmay Karargahı’nda sivillere ateş açılmış, şehit edilen vatandaşlar sürüklenerek dışarıya bırakılmıştır.

Bombalanarak zarar gören önemli kurumlardan biri de TBMM’dir. Tüm siyasi partilerden milletvekillerinin darbeye karşı tavır olarak Mecliste toplanması üzerine buraya bir adet bomba atılmış ve sonucunda onlarca kişi yaralanmıştır. Bomba Mecliste ciddi maddi hasara neden olmuştur. Buna ek olarak saat 03.24 sıralarında diğer bir saldırı düzenlenmiştir. F-16 uçağı ile TBMM’ye iki bomba daha atılmıştır. TBMM’ye yapılan bu saldırılar sırasında Adalet Bakanı Bekir Bozdağ Meclis Genel Kurulu’nda herhangi bir şekilde saklanmayı reddederek halkla beraber bu girişime karşı direneceklerine ve gerekirse ölmeyi göze alarak Meclisi açık tutacaklarına dair bir konuşma yapmıştır.

Saat 03.00 sıralarında TRT’yi basan ve yukarıda belirtilen bildiriye okutan FETÖ mensubu askerlerin baskını vatandaşlar ve polis müdahalesi ile sona ermiş ve darbeci askerler göz altına alınmıştır. Bu gelişmeyi takip eden dakikalar içerisinde, darbecilerin motivasyonunu artırmak amacıyla Genelkurmay Başkanlığı internet sitesinden bir diğer korsan bildiri yayımlanmıştır.

İzinsiz kalkan F-16 uçakları saat 03.14 sıralarında TÜRKSAT tesislerine ağır bombalar bırakarak ciddi maddi hasara sebep olmuştur. Buna ek olarak aynı dakikalarda, İstanbul Fatih Sultan Mehmet Köprüsü’ne yönelik benzer bir taarruzun planlandığı ancak gerçekleştirilemediği ele geçirilen mesaj grubunda kaydedilmiştir.

Saat 04.00 itibarıyla Ankara Cumhuriyet Savcılığı bu kalkışma ile ilgili olarak yargısal süreci hemen başlatmış ve FETÖ terör örgütü ile ilgili olan yargı görevleri, Yurtta Sulh Konseyi üyesi general, amiral ve diğer askerler hakkında gözaltı kararı verilmiştir.

Saat 04.42 sıralarında Marmaris’te Cumhurbaşkanı Erdoğan’ın konakladığı ve gece yarısı ayrıldığı otele helikopterden ateş edilmiş ve helikopterden inen askerler bu oteli abluka altına almıştır.

DARBENİN BASTIRILMASI

Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın darbeye karşı yaptığı direniş çağrısı ile birlikte zaman ilerledikçe, darbecilerin planlarının gerçekleşemeyeceği anlaşıldı ve kendi aralarındaki iletişimlerinde geri çekilmeye karar verdikleri görüldü. Saat 05.47 sıralarında “faaliyetin” iptal olduğunu duyuran mesaj yukarıda belirtilen Whatsapp grubundan gönderildi. Saat 05.53'te ise bu grubun kapatılması ve mesajların silinmesine ilişkin talimat verildi. Daha sonra bu grup ve gruptaki görüşmeler bu gece yaşananları aydınlatan en önemli kanıtlardan biri olmuştur. Kapatma emrine rağmen saat 06.35'te darbeciler bu grupta halen kalkışmanın devam edeceğini yazmıştır.

Saat 06.00 sularında darbecilerin kullandığı F-16 uçakları izinsiz olarak kalkış yapmaya devam etmiş ve çağrılara herhangi bir yanıt vermemiştir. Saat 06.19 sıralarında ise Cumhurbaşkanlığı Külliyesi yakınındaki köprülü kavşak ve otopark izinsiz kalkan bir F-16 uçağı ile bombalanmıştır. Bunun sonucunda 15 kişi şehit olmuş ve yedi kişi de yaralanmıştır. Cumhurbaşkanlığı Külliyesi yakınındaki Jandarma Genel Komutanlığının bulunduğu kavşağı ise askeri uçaktan bomba bırakılmıştır.

Saat 06.40 sıralarında darbe girişimi kapsamında İstanbul Boğaziçi Köprüsü'nü kontrol eden askerlerin polise teslim oldukları not edilmiştir. Genelkurmay'dan gönderilen korsan bildirimlere ek olarak saat 06.50'de darbecilerin hazırladığı başka bir bildiri Genelkurmay Başkanlığı resmi internet sitesinden yayınlanmıştır.

Saat 07:00 sıralarında darbeciler İstanbul Atatürk Havalimanı'ndaki askeri tesise etkinliğini artırmıştır. Buradaki askeri tesise iki adet helikopter inmiştir. Daha sonra bu helikopterdeki personel emniyet güçleri tarafından teslim alınmıştır.

Saat 07.31 sıralarında ise Başbakan Binali Yıldırım, Korgeneral Hasan Hüseyin Demiraslan'ı arayarak Akıncı Üssü pistinin bombalanması için talimat vermiştir. Böylece daha fazla uçağın izinsiz olarak kalkmasının engellenmesi planlanmıştır.

İlerleyen vakitte polisler aktif rol alarak FETÖ mensubu askerleri göz altına almaya devam etmiştir. Saat 08.36'da Emniyet Genel Müdürlüğü Özel Harekat polisleri, Jandarma Genel Komutanlığında bulunan FETÖ mensubu askerleri gözaltına almıştır. Saat 08.32'de Ankara Akıncı Ana Jet Üs Komutanlığında düzenlenen operasyon sonucu Genelkurmay Başkanı Orgeneral Hulusi Akar serbest kalmıştır. Saat 09.40 sıralarına ise Genelkurmay Başkanlığı Karargahı'ndan çıkan yaklaşık 200 asker polise teslim olmuştur.

Darbe girişiminde FETÖ/PDY mensubu olduğu gerekçesiyle meslekten ihraç edilen bazı emniyet görevlilerinin de görev aldıkları tespit edilmiştir. İstanbul eski Güvenlik Şube müdürü Mithat Ayrancı, Vatan Caddesi üzerinde İstanbul Emniyet Müdürlüğünü teslim almaya giden bir tankın içinde askeri kamuflajlı olarak yakalanmıştır. Haklarında FETÖ mensubu olmaktan işlem yapılan bazı emniyet müdürleri ve mülki idare amirleri darbecilerin ilan edeceği sıkıyönetim gereğince atanacakları devlet kurumlarına gitmiştir. Bazı FETÖ mensubu emniyet mensuplarının 15 Temmuz gecesinde darbeci askerlere yardımcı olunması, direnilmemesi ve direnenlere engel olunması, olumsuz davrananların direncinin kırılması ve emniyetten gelen emirlerin dinlenmemesi yolunda telefonlarında mesajlaşmalar olduğu tespit edilmiştir.

Darbe girişiminde 8.000'den fazla asker, 35 uçak, 37 helikopter, 74 tank, 246 zırhlı araç ve 4.000'e yakın hafif silah kullanılmıştır. Bu 27 Mayıs 1960 darbesinde kullanılan güçten daha fazlaydı. Bu sayının darbe girişiminin öne alınması dolayısıyla bu seviyede kaldığı aslında çok daha büyük bir hazırlık yapıldığı anlaşılmıştır. Ayrıca FETÖ/PDY'nin daha önceki çalışma yöntemlerine benzer şekilde darbe planlamasında tüm kadrosunu ilk etapta açığa çıkarmadığı ve mensuplarının önemli bir kısmını darbe sonrası süreçler için aşamalı olarak kullanmayı amaçladığı ortaya çıkmıştır.

Darbeye karşı direnen güvenlik görevlileri ile sivil halka karşı uçak, helikopter, tank ve zırhlı araçlardan ateş açılmış ve 183'ü sivil olmak üzere 249 kişi şehit olmuş, 2.735 kişi yaralanmıştır. Darbe girişiminin bastırıldığını resmi olarak Başbakan Binali Yıldırım Çankaya Köşkü'nde saat 12.57'de açıklamıştır. Ancak bu açıklamaya rağmen Cumhurbaşkanı ve hükümetin çağrısıyla milyonlarca insan haftalar boyunca meydanlarda sabahlara kadar nöbet tutmaya devam etmiştir.

SONUÇ

Bu çalışmada FETÖ ve 15 Temmuz darbe girişimi hakkında yürütülen soruşturma ve bu kapsamda hazırlanan iddianameler üzerinden FETÖ'nün başta TSK olmak üzere devlet içerisindeki yapılanması, darbe teşebbüsüne giden süreç, darbe hazırlıkları ve darbe girişiminin olduğu gün yaşananlar analiz edilmiştir.

15 Temmuz 2016, 1960'lı yıllarda ortaya çıkan ve dini söylemleri kullanarak çerçevesi Anayasayla çizilmiş demokratik hukuk devletini ortadan kaldırmayı, yerine otoriter ve zümre hakimiyetine dayanan bir rejim kurmayı amaçlayan FETÖ'nün 249 vatandaşımızı şehit ettiği darbe girişiminin tarihidir. Rapor genel olarak incelendiğinde farklı alanlardaki unsurlarını koordine ederek kullanabilen FETÖ'nün 40 yılı aşkın bir süredir devam eden yapılanmasının tesadüfi olarak gelişmediği, bir strateji sonucu ortaya çıktığı anlaşılacaktır.

Her ne kadar karmaşık yapısı ve gizlenme yöntemleri nedeniyle kamuoyu tarafından kriminal bir örgüt olarak görülmesi 2010'lu yılları bulsa da FETÖ'nün bir terör örgütü ve 15 Temmuz'un faili olduğunun anlaşılabilmesi için kuruluş yıllarından itibaren ele alınması gerekir. Farklı bir deyişle FETÖ'yü son yıllardan başlayarak anlatan her çalışma 15 Temmuz'u kavramamızda eksik kalacaktır. Bu nedenle bu çalışmada FETÖ kırk yılı aşan geçmişi esas alınarak çalışma tarzı, yapılanma prensipleri, devlet kurumlarına sızmada ve mensuplarını mobilize etmede kullandığı motivasyonları, kamuoyuna sunduğu yüzü olan sivil toplum kuruluşları ile illegal örgütlenmesi arasındaki yakın ilişki ve örgüt içi hiyerarşik bağları bir bütün halinde incelenmiştir. FETÖ'nün çalışma esaslarında şu üç un-

surun öne çıktığı görülmektedir: gizlilik, örgüt içi dayanışma ve sert hiyerarşik ilişki. FETÖ'nün karmaşık organizasyonu kuruluşundan itibaren en alt hücrelerinden en üst birimlerine kadar sadakatle takip ettiği gizlilik esasına dayanmaktadır.

FETÖ, zamanın oluşturduğu şartlara kendini çok iyi uyarlayabilen bir örgüttür. 1960 ve 70'li yıllarda antikomünist çizgide yer almış, 12 Eylül askeri darbesini hemen desteklemiş, finans yapısını 1980'li yılların serbest piyasa ekonomisine adapte etmiş, güç dengelerini gözeterek 28 Şubat sürecinde Refah-Yol Hükümeti'ne karşı postmodern darbeye destek vermiş, 2000'li yıllarla birlikte Fetullah Gülen'in ABD'ye yerleşmesinin de etkisiyle liberal söylemler ve dinler arası diyalog kavramlarını öne çıkarmıştır. Öte yandan 2007 yılı sonrasında askeri vesayetle mücadeleyi bir kaldıraç gibi kullanarak TSK'daki yapılanmasının önünü açmıştır. Örgüt bu oportünist tarzını devlet içindeki paralel devlet yapılanmasında da benimsemiş ele geçirmeye çalıştığı kurumlarda konjonktürel ittifaklar kurarak hasımlarını tasfiye etmekten kaçınmamıştır.

Rapordan yapılacak önemli bir çıkarım aslında FETÖ'nün cemaatten bir suç örgütüne dönüşmediği bilakis bir terör örgütü olarak kurulduğu gerçeğidir. Ancak örgütün manevi değerleri istismar eden söylemi ve şeffaf olmayan yapısı nedeniyle bu durum uzun yıllar fark edilememiştir. FETÖ Türkiye'nin yarım asırdır mücadele ettiği PKK, DHKP-C, Hizbullah ve DEAŞ gibi herhangi bir terör örgütünün çok ötesine geçecek boyutta adeta bir istihbarat kuruluşu gibi yapılanmış ve eylemlerini gerçekleştirmiştir. FETÖ gerek askeri vesayetle mücadele adı altında Ergenekon, Balyoz ve Askeri Casusluk gibi kumpas davalarını yürüttüğü dönemde gerekse de 17/25 Aralık darbe girişiminde yargı, emniyet, silahlı kuvvetler ve medya yapılanması içindeki unsurlarını müşterek bir hareket yaparcasına tek bir hedef doğrultusunda koordine edebilmiştir.

FETÖ ayırım gözetmeksizin bütün kamu kuruluşlarında örgütlenmiştir. Örgütün paralel devlet yapılanması (PDY) ayağı incelendiğinde ilk olarak kurumların istihbarat, bilişim, özel kalem, personel başkanlıkları gibi birimlerini ele geçirdiği; bu organlara sahip olmanın verdiği avantajla da bir süre sonra yönetim mekanizmalarını kontrol ettiği görülmektedir.

FETÖ/PDY'nin mahiyeti itibarıyla en kritik birimi mahrem hizmetler birimidir. Zira bu birimde örgütün silahlı kanadı diye adlandırabileceğimiz TSK, MİT ve emniyet örgütlenmesi bulunmaktadır. FETÖ TSK'yı sadece ele geçirilmesi gereken bir kurum olarak değil aynı zamanda kendisine karşı varoluşsal tehdit olarak görmüştür. FETÖ devlet kurumlarında genellikle beş kişiden oluşan hücreler halinde örgütlenirken TSK'daki subay yapılanmasında hücrelerini yalnızca

bir subay ve bir sivil yönetici ile sınırlı tutmuştur. Böylece birbirinden habersiz hücreler şeklinde örgütlediği TSK yapılanmasının deşifre edilmesini engellemek istemiştir. Bu konuda başarılı olduğu hem darbe girişimi sırasında hem de halen devam eden devletin FETÖ'den arındırılması sürecinde görülmüştür.

Devletin FETÖ'den temizlenmesi yolunda atılan adımlar ve TSK'daki FETÖ mensuplarına doğru uzanan süreç darbenin tetikleyicisi olmuştur. 1 Kasım 2015 seçimleri sonrası oluşan dört yıl sürecek olan güçlü tek parti iktidarı FETÖ ile mücadeleyi hızlandırmış, bu sayede örgütün medya ve finans ayaklarına ciddi darbeler vurulmuş, yargıdaki gücü kırılmış ve yaklaşan YAŞ sürecinde silahlı kuvvetlerden tasfiye endişesi başlamıştır. Nitekim iddianamelerde ilk darbe planları ve hazırlıklarınının 1 Kasım seçimlerinin hemen ardından başladığı tespit edilmiştir.

Adil Öksüz'ün başını çektiği TSK'dan sorumlu sivil imamların aylar boyunca yurt dışına gidip gelerek ve askerlerle gizli toplantılar yaparak darbe hazırlıklarını yürüttüğü görülmüştür. Darbe uzun süren ayrıntılı bir planlama ile hazırlanmış ve FETÖ'nün hücre tipi yapılanması sebebiyle açığa çıkarılması mümkün olmamıştır. Ancak iddianamelerde somut deliller, itiraflar ve tanık ifadeleri ile bu darbe girişiminin bizzat Fetullah Gülen'in talimatı ile hazırlandığı ve icra edildiği anlaşılmıştır.

MİT'e saldırı için FETÖ mensupları tarafından görevlendirilen bir binbaşının, girişimi MİT'e bildirmesi üzerine alınan tedbirler sebebiyle endişelenen darbeciler gece 03.00 olarak belirlenen başlangıç saatini erkene alınmak zorunda kalmıştır. Akşam saatlerinde başlayan darbe girişimine karşı Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın çağrısı üzerine siyaset, medya, TSK, polis ve en önemlisi Türk milleti gereken direnişi göstermiş 249 şehit ve binlerce yaralıya rağmen darbecilerin başarılı olmasına izin vermemiştir.

Darbeye teşebbüs eylemi kapsamında TBMM, Cumhurbaşkanlığı Külliyesi yakını, Gölbaşı ilçesindeki Emniyet Genel Müdürlüğünün çeşitli birimleri, TÜRKSAT tesisleri, Ankara Emniyet Müdürlüğü binası gibi çok önemli kurumlar bombalanmıştır. Akıncı 4. Ana Jet Üs Komutanlığı darbenin yönetim üssü haline getirilmiş, başta Ankara olmak üzere Kayseri, Diyarbakır, Adana, Konya ve İstanbul şehirlerinde bulunan komutanlıklar ve diğer birimler darbe teşebbüsüne iştirak etmiştir.

Darbe teşebbüsü sürecinde Anayasayı İhlal, Cumhurbaşkanı'na Suikast, Yasama Organını Ortadan Kaldırmaya Teşebbüs, Türkiye Cumhuriyeti Hükümetini Ortadan Kaldırmaya Teşebbüs, Silahlı Örgütü Yönetmek, Askeri Komutanlıkların

Gasrı, Kasten Öldürme, Kasten Öldürmeye Teşebbüs, Mala Zarar Verme, Kamu Malına Zarar Verme, Genel Güvenliğin Kasten Tehlikeye Sokulması, İbadethanelere Zarar Verme, Kişiyi Hürriyetinden Yoksun Kılma suçları işlenmiştir. İddianamelerin içerdiği güçlü deliller demokratik hukuk devletini ortadan kaldırarak yerine otoriter ve zümre hakimiyetine dayanan bir rejim kurmayı amaçlayan FETÖ'nün darbe girişiminin tasarlayıcısı ve faili olduğunu göstermektedir. Yürütülen kapsamlı soruşturmalar örgütlü ve silahlı bir şekilde anayasal düzene karşı suç işleyen FETÖ'nün terör örgütü olarak kabul edilmesinin hukuki bir zorunluluk olduğunu ortaya koymuştur.

İDDİANAMELERDE 15 TEMMUZ DARBE GİRİŞİMİ VE FETÖ

CEM DURAN UZUN, MERT HÜSEYİN AKGÜN, HASAN YÜCEL

Türk Silahlı Kuvvetleri içerisinde 40 yılı aşkın bir süredir örgütlenmiş bulunan Fetullahçı Terör Örgütü (FETÖ) 15 Temmuz 2016 günü demokratik hukuk devletini ve anayasal düzeni ortadan kaldırmayı amaçlayan bir askeri darbeye girişti. Bu çalışmada darbe girişimi öncesi ve sonrasında, FETÖ ve 15 Temmuz hakkında hazırlanan iddianameler üzerinden analiz edilecektir.

FETÖ'nün kuruluşu, genel yapısı, devlet içerisindeki yapılanması, özellikle TSK örgütlenmesi ve son dönemde örgütün devletten temizlenmesi yolunda atılan adımlar ele alınmadan 15 Temmuz darbe girişimi ve bu girişimin faili olarak FETÖ'nün rolü tam olarak anlaşılmaz. Bu sebeple iddianamelerin gözünden FETÖ'nün paralel devlet yapılanması ve kritik kurumlardaki örgütlenmesi öncelikle ele alınmış, sonrasında darbe kararının nasıl alındığı ve 15 Temmuz darbe girişiminin nasıl gerçekleştiği açıklanmıştır. İddianamelerde yer alan somut deliller, itiraflar ve tanık ifadeleri bu darbe girişiminin bizzat Fetullah Gülen'in talimatı ile hazırlandığı ve FETÖ mensubu askerler tarafından icra edildiğini ortaya koymaktadır.

FETÖ'nün TSK'dan sorumlu sivil imamları ve onlara eşlik eden üst düzey subaylar aylarca toplantılar ve hazırlıklar yapmış, yurt dışına gidip gelmişler ve en sonunda Fetullah Gülen tarafından da onaylanan plan dahilinde darbe girişimini başlatmışlardı. MİT'e gelen ihbar üzerine erkene alınan darbe girişimi, Cumhurbaşkanı'nın yaptığı çağrı üzerine halkın direnişi, medyanın, siyasetin ve devletin diğer kurumlarının karşı koymasıyla bastırıldı. FETÖ mensubu darbeciler özellikle hava kuvvetlerinde sahip oldukları kadroları ile TBMM'ye, halka ve polislere karşı kanlı saldırılar yapmışlar ancak bu saldırılar direnişi kıramamış ve darbe girişimi 16 Temmuz sabahı tamamen püskürtülmüştür.